

*Живот и дело
српских научника*

Српска академија наука и уметности

*Живой и дело
срїских научника*

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

BIOGRAPHIES AND BIBLIOGRAPHIES

Volume XVII

II SECTION

COMMITTEE FOR RESEARCH INTO THE LIVES AND WORKS
OF THE SCIENTISTS IN SERBIA AND SCIENTISTS OF SERBIAN ORIGIN

Book 17

*Lives and Works
of the Serbian Scientists*

E d i t o r

Academician

VLADAN D. DJORDJEVIĆ

BELGRADE

2020

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

БИОГРАФИЈЕ И БИБЛИОГРАФИЈЕ

Књига XVII

II ОДЕЉЕЊЕ

ОДБОР ЗА ПРОУЧАВАЊЕ ЖИВОТА И РАДА НАУЧНИКА У СРБИЈИ
И НАУЧНИКА СРПСКОГ ПОРЕКЛА

Књига 17

*Живот и дело
српских научника*

У р е д н и к

академик

ВЛАДАН Д. ЂОРЂЕВИЋ

БЕОГРАД
2020

Примљено на VI скупу Одељења хемијских и биолошких наука од 15. јуна 2018. године,
на основу реферата Живорада Чековића, Антонија Ђорђевића, Радоја Чоловића, Владана
Ђорђевића, Јова Јарића и Илије Савића

Издаје *Српска академија наука и уметности*
Покретач пок. академик *Милоје Р. Сарић*

Превод на енглески
Весна Хил
Јелена Миширић

Лектор и коректор
Весна Шудић

Технички уредник
Никола Сивановић

Ликовно решење корица
Милош Пејковић

Тираж: 500 примерака

Штампа
Планета ѝрини

ПРЕДГОВОР

Одбор за проучавање живота и рада српских научника и научника српског порекла, којег је Српска академија наука и уметности основала 1992. год., већ дуже време издаје едицију под називом: Живот и дело српских научника (прва књига је изашла 1996. год.). До сада је изашло 16 књига Едиције, у којима су обрађени живот и рад око 200 научника из области природно-математичких, медицинских и техничких наука, који су резултатима свога рада значајно задужили нашу науку, и тиме у њој, а такође и у нашој свеукупној култури, оставили дубок траг вредан трајног помена. Поред тога, Одбор је издао и два посебна издања Едиције (после 10. књиге и после 15. књиге) која су садржала само сажетке на енглеском језику о животу и раду до тада обрађених научника, заједно са њиховим портретима. Ова издања Едиције садржала су такође и низ корисних додатака у којима су научници били разврстани по години рођења, области рада, и сл., а такође су били наведени и основни подаци о ауторима који су о њима писали.

Пред очима читалаца се сада налази 17. књига Едиције, са биографијама нових 12 научника. Међу њима преовлађују лекари. Има их пет: Милан Јовановић Морски, Јован Данић, Симо Милошевић, Живојин Бумбаширевић и Саво Перовић. Следе два физико-хемичара (Драгољуб Јовановић и Иван Драганић), два инжењера (Добривоје Божић и Мирко Милић), и по један математичар (Милева Првановић), физичар (Марко Вукобрат Јарић) и метеоролог (Владимир Јакшић).

И овога пута имам пријатну дужност да се захвалим свим активним члановима Одбора на труду који су уложили у одабиру компетентних аутора и рецензената, као и на низу корисних примедби и сугестија које су имали, да би ова књига задржала квалитет претходних. Посебну захвалност дугујем секретарици Одбора г-ђи Вери Батини на преданости и посвећености важном послу којим се Одбор бави. Захваљујем се такође техничком особљу Академије и особљу издавачког предузећа *Планетиа ѝринџи*.

Београд,
фебруара 2020. год.

Главни уредник
академик Владан Д. Ђорђевић

PREFACE

The SASA Board for the Study of Life and Work of Serbian Scientists and Scientists of Serbian Descent, which the Serbian Academy of Sciences and Arts established in 1992, has been publishing a book series titled *Life and Work of Serbian Scientists* (its first volume came out in 1996). So far, 16 volumes of the series have been published, wherein the lives and careers of about 200 scientists, who pursued their careers in the area of natural and mathematical sciences, medical sciences and technical sciences, were depicted, and to whom, owing to their great achievements, Serbian science is greatly indebted, and who thus left a deep mark on our culture in general, worthy of remembrance. In addition, the Board published two special editions of the series (which came out after Volume 10 and Volume 15) that solely included the summaries in English on the lives and careers of the scientists that were depicted in the series up to that moment, and also included their portraits. These editions of the series also contained a number of very useful supplements wherein scientists were classified according to the year of birth, field of study etc., and they also provided some basic information on the authors who wrote about them.

Currently Volume 17 in the series has come out, containing the biographies of 12 new scientists. The majority of them are physicians. There are five of them: Milan Jovanović Morski, Jovan Danić, Simo Milošević, Živojin Bumbaširević and Savo Perović. There are also two physico-chemists (Dragoljub Jovanović and Ivan Draganić), two engineers (Dobrivoje Božić and Mirko Milić), and one mathematician (Mileva Prvanović), one physicist (Marko Vukobrat Jarić) and one meteorologist (Vladimir Jakšić).

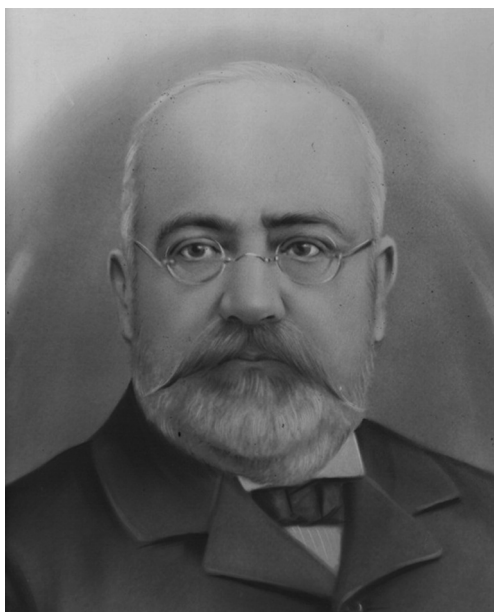
Once again, it is my pleasant duty to thank all active members of the Board for the efforts they devoted to select competent authors and peer-reviewers, as well as for a number of their very useful remarks and suggestions, so that this volume would reach the standards set by the previous ones. I would like to extend special thanks to Ms Vera Batina, secretary of the Board, for her commitment and dedication to this important work of the Board. A special thanks goes to the SASA staff and the staff of the publishing house *Planeta Print*.

Belgrade,
February 2020

Editor-in-Chief
Academician Vladan D. Đorđević

ЈОВАН ДАНИЋ
(1854–1924)

Радоје Чоловић
Наташа Чоловић

О ПОРОДИЦИ ДАНИЋ

Породица Данић (Дани) потиче из села Катраница, данас Пирги, југоисточно од Островског језера, на северу Грчке, у Егејској Македонији. Деда др Јована Данића, Риста Данић, звани Илча, доселио се у Србију око 1800. године. У Београду је постао успешан трговац, угледни грађанин и председник Београдске општине. Оженио се ћерком пожаревачког кнеза Момира Протића из Лучице, са којом је имао четворо деце, два сина и две ћерке. Ћерка Софија се удала за Илију Гарашанина, а Јелена за Младена Жујовића. Син Димитрије није имао потомства. Данило је био председник Главне контроле а касније државни саветник. Оженио се Катарином, ћерком Матије Симића, званог „Црвени Матија“, са којом је имао три сина, Ристу, Јована и Димитрија. Свој тројици синова омогућио је одлично образовање у Србији и иностранству. Риста је завршио права и био је дипломата и српски краљевски изасланик у Софији. Димитрије (звани Мита) је струдирао у Цириху и Берлину и постао први доктор математичких наука у Србији који је доцније постао професор на Техничком факултету Велике школе. О њему је објављен прилог у књизи 3. едиције САНУ „Живот и дело српских научника“ издатој 1998. године (стр. 189–220).

БИОГРАФИЈА

Јован Данић се родио 13. августа 1854. године у угледној грађанској породици у којој је стекао лепо породично васпитање. Када је стасао за основну школу, породица га није дала у школу већ је ангажовала приватног учитеља Михајла Стајковца, потоњег „правозаступника“ у Смедереву, који му је држао часове код куће. Године 1861. Јован Данић је похађао лутеранску основну школу у Београду у којој се настава одвијала на не-

мачком, па је још као дете научио немачки. Следеће године, због бомбардовања Београда од Турака, породица се привремено преселила у Крагујевац, у коме је Данић завршио основну школу и први разред гимназије. Школовање је наставио у Београду 1869. године, где је завршио шесторазредну гимназију и уписао Правни факултет на Великој школи, на коме су се, поред римске класике, логике, психологије, француског и других предмета, изучавали и зоологија, ботаника и хемија.

СТУДИЈЕ МЕДИЦИНЕ У ЦИРИХУ

Након што је у мају 1870. положио испите на Правном факултету Велике школе, са мајком и браћом Јован се упутио у Цирих и уписао Медицински факултет. Ту је одслушао седам семестара и исполагао испите. Током распуста прве три године није се враћао у Београд већ је остајао у Цириху и волонтерски радио у микроскопској лабораторији код професора Фраја. Неуропсихијатрију му је предавао професор Гуден, један од најпознатијих психијатара тог времена, који је на Данића оставио веома снажан утисак и утицао да се определи за психијатрију. Зато ћемо дати неколико основних информација о професору Гудену.

Јохан Бернхард Алојз фон Гуден (1824–1886) (Johann Bernhard Aloys von Gudden), немачки неуроанатом и психијатар, рођен је у месту Клеве (Kleve), близу границе с Холандијом. Докторирао је 1848. године у Халеу. Почео је као лекар у психијатријском азилу у Зигбургу (Siegburg) којим је руководио Карл Виганд Максимилијан Јакоби (Carl Wigand Maximilian Jacobi). Од 1851 до 1858. године радио је као психијатар у психијатријском азилу у Иленави (Illenau) у Баденској, којим је руководио Кристијан Фридрих Вилхелм Ролер (Christian Friedrich Wilhelm Roller). Од 1855. до 1869. године био је руководилац душевне болнице у Вернеку (Werneck), да би затим био именован за директора психијатријске болнице Бирголцли (Burghölzli) и за професора психијатрије на Универзитету у Цириху. Ту је остао до 1872. године, када је постављен за директора једне психијатријске болнице у Минхену и за професора психијатрије на тамошњем универзитету. Гуден је био именован за члана четворочлане психијатријске комисије за процену менталног стања баварског краља Лудвига II, која је проценила да он није способан да влада, после чега је смењен са престола и стављен под надзор Бернхарда фон Гудена. Увече 13. јуна 1886. године, Гуден је био у шетњи са бившим краљем и неколико сати касније, оба су нађени утопљени у језеру поред кога су шетали. Околности њихове смрти нису разјашњене.

Гуден је дао вредне доприносе психијатрији и неуроанатомији. Као директор менталних институција залагао се за хумано поступање са бо-

Сл. 1. Бернхард фон Гуден

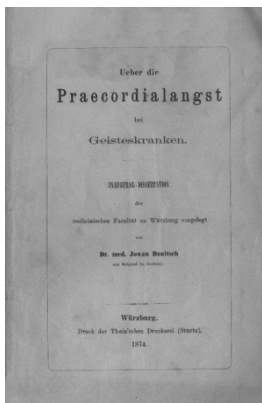
лесницима, за иновације у раду са овим болесницима, већу слободу кретања болесника, укључење социјалних радника у рад са њима и за сталну едукацију и тренинг особља које ради са њима, што су средином 19. века биле скоро револуционарне идеје.

Поред поменутих новина у психијатрији, Гуден је дао низ оригиналних доприноса неуроанатомији. Развио је специјални микротом за прављење препарата за патолошке анализе у истраживањима структура мозга, па су комисурална влакна оптичког нерва по њему добила име. Три године после његове смрти, његов блиски рођак, психијатар Хуберт фон Грасхај (Hubert von Grashey) сакупио је сва Гуденова дела и објавио их под називом „*Bernhard von Gudden's gesammelte und hinterlassene Abhandlungen*“.

СТУДИЈЕ У ВИРЦБУРГУ

У лето 1874. године Јован Данић је прешао на Медицински факултет у Вицбургу, где је положио остатак испита и одбранио докторат медицине, хирургије и бабичлука на тему „*Ueber die Praecordialangst bei Geisteskranken*“ (сл. 2).

Промовисан је 27. јула 1874. године а затим је октобра 1874. отишао у Париз, где је провео годину дана на клиникама Париског медицинског

Сл. 2. Насловна страна дисертације др Јована Данића

факултета, укључујући и клинику славног професора неуропсихијатрије Шаркоа (о њему се могу наћи основни подаци у прилогу о др Војиславу М. Суботићу у 16. књизи ове едиције). Јула 1875. године, Данић се поново вратио у Швајцарску и два месеца провео на пракси у болници „Кројцшпитал“ у Куру.

Према др Милутину Ивковићу, Данић се у Швајцарској научио „ширини и либерализму у схватању човека као индивидуалног раденика у јавним, друштвеним и државним пословима“, у Немачкој „систематизацији и истрајности, као и дубокој консеквентности при раду уопште“, особинама које су „ретке у живом и бујном темпераменту нашег друштва и народа“, чему се „несумњиво има благодарити за ону ретку издржљивост, коју је др Данић показивао на сваком послу и у сваком раду“. Из Француске је, „вероватно донео онај његов познати лаки хумор, који је умео у свакој прилици вешто да искористи, без нарочитог наглашавања, без подвлачења, и који је његовим дубоким и увек смишљеним рефлексима давао пријатан и гибак колорит, тако да је он са правом важио као духовит беседник“.

ПОВРАТАК У БЕОГРАД

Септембра 1875. године, Данић се вратио у Београд и положио државни испит пред „Специјалном лекарском комисијом“, коју су сачињавали др Лазар Докић, др Ђорђе Клиниковски и др Казимир Гонсјоровски и започео приватну лекарску праксу у Београду.

ДАНИЋ У СРПСКО-ТУРСКИМ РАТОВИМА

Већ 10. марта 1876. године, Данић бива произведен у чин резервног капетана друге класе и послат у гарнизон у Зајечару, где га је затекао Први српско-турски рат, у коме је, својим лекарским радом, узео активно учешће, нарочито за време борби око Великог извора, Лубнице, Књажевца, Беле Паланке, Брезника и Трна. Као командир пољске болнице до фебруара 1877. године радио је у Бољевцу, Лукову и Кривом Виру. За свој ревносни рад од команданта руских добровољаца у српско-турском рату, генерала Черњајева, одликован је сребрном Медаљом за храброст.

Током скоро целе 1878. године до пред крај Другог српско-турског рата, Данић је служио као лекар V батаљона који је био одређен да буде предстража „ондашњем Арнаутлуку“, у селу Бувцима код Куршумлије. За то време превео је „*Систѐм хигијене*“ од професора Едуарда Рајха, чије су три свеске штампане као додатак Српском архиву за целокупно лекарство 1880, 1881. и 1882. године, дело које је „у своје време било веома читано и распрострањено у Србији“.

ДАНИЋ У ПЕРИОДУ ОД СРПСКО-ТУРСКИХ РАТОВА ДО СРПСКО-БУГАРСКОГ РАТА

По завршетку српско-турских ратова, крајем децембра 1878. године, Данић је кратко време био шеф Интерног одељења Војне болнице у Београду, да би изненада добио прекоманду у Војну болницу у Куршумлију, у коју није отишао због болести оца, па је 1879. године поново започео приватну лекарску праксу у Београду, коју је обављао до 1. новембра 1880. године, када се поново вратио у војну службу, сада у чину капетана прве класе, радећи као деловођа у Санитетском одељењу Министарства војног. Шеснаестог јуна 1881. године, у време кад је Милутин Гарашанин био министар унутрашњих дела, Данић је постављен за секундарног лекара бившег „*Дома са ума сишавших*“, која је у међувремену, по „*Закону о уређењу санитетске стируре и чувању народној здравља*“, донетом 30. марта 1881. године, био проглашен за Болницу за душевне болести.

Поред именованја за секундарног лекара, Данић је именован и за хонорарног секретара грађанског Санитетског одељења, на чијем је челу био др Владан Ђорђевић, коме је много помагао у спровођењу недавно усвојених санитетских закона. Поред тога Данић је Ђорђевићу помагао и у уређивању службеног месечног популарно – хигијенског часописа „*Народно здравље*“, који је средином 1881. године основао и уређивао др Владан Ђорђевић. Када је 1884. године, др Владан Ђорђевић био изабран за

председника Београдске општине, Данић је од њега преузео уређивање поменутог часописа у коме је и објавио више популарних чланака намењених здравственом просвећивању широке лаичке читалачке публике. Данић је овај часопис уређивао до септембра 1885. године, тј. до почетка српско-бугарског рата, након чега је „*Народно здравље*“ престало да излази (видети касније).

ДАНИЋ У СРПСКО-БУГАРСКОМ РАТУ

Током српско-бугарског рата 1885. године, Данић је произведен у чин санитетског мајора и постављен за лекара 1. пука који је држао положаје око Сливнице, Врапче, Брезника и Трна, где је исказао изузетно пожртвовање.

ДАЉА КАРИЈЕРА ДР ЈОВАНА ДАНИЋА

Децембра 1885. године, др Данић је враћен у Београд, и од тада је вршио дужност секундарног лекара Болнице за душевне болести, а истовремено и дужност управника Резервне војне болнице у Војној академији. За управника Болнице за душевне болести именован је 12. јуна 1886. године и на њеном челу је остао до новембра 1889. године, када је изненада именован за физикуса округа Ћупријског, где је остао до 8. маја 1892. године, када је на сопствену молбу, постављен за ординирајућег лекара Првог одељења Болнице за душевне болести, за чијег је управника поново именован 22. августа 1894. године и на њеном челу је остао све до пензионисања 1911. године (сл. 3).

ДАНИЋ У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ

За време Првог светског рата, 1914. године, иако је био близу 60. години, др Данић је вршио одговорну службу управника велике „Резервне војне болнице у Алексинцу“, која је припадала санитету Тимочке дивизије са седиштем у Зајечару, у коме се од раније налазила једна од пет Сталних војних болница, поред таквих болница у Београду, Нишу, Крагујевцу, и Ваљеву). Болница је радила и у току балканских ратова, а након избијања Првог светског рата, њен рад је обновљен. Болница је била смештена у згради Учитељске школе, згради Гимназије, Основне школе, згради Среског суда и у једној приземној згради подигнутој у дворишту

Сл. 3. Др Јован Данић са лекарима Болнице за душевне болести: Душаном Стојимировићем, Војиславом М. Суботићем и Ђорђе Шайновићем

Учитељске школе. Дакле, болница је имала велики капацитет. Као управник, Данић је имао тежак задатак да недалеко од фронта, у оскудним условима, организује болницу и брине о хиљадама рањеника и болесника, не само српске, већ и бугарске војске, практички до новембра 1915. године, тј. скоро до окупације бугарске војске. Пред повлачење из Алексинца, десио се један догађај, за који Данић није имао никакве одговорности а због кога ће последњих неколико година живота преживети велика малтретирања и понижења и умрети пре него што је доказана његова невиност (видети касније). Данић је у Алексинцу остао до пред крај 1915. године, тј. до повлачења српске војске на Косово у Метохију и даље преко Албаније у Грчку.

ЗАРОБЉЕНИШТВО И ЗАТОЧЕНИШТВО У ЛОГОРУ У НЕЖИДЕРУ У МАЂАРСКОЈ

Не могавши стар и немоћан да пешке иде преко Албанских врлети, Данић је био заробљен у Пећи и спроведен у Београд. Ту је стално био „сумњичен да подрива окупациони режим, шиканиран, нечовечно

прогањан, затваран под старе дане“ и најпосле интерниран у злогласни логор „Нежидер“. Према казивању др Душана Стојимировића, до тога је дошло на овај начин. По одступању српске војске, у Војној болници у Београду остало је доста рањеника о којима се старао неуморни амерички добровољац у српском војном санитету др Едуард Рајан. По уласку непријатеља у Београд, сви рањени борци преведени су у ропство, а др Рајану су у једном павиљону Војне болнице оставили рањене цивиле, тј. грађане. Када су после месец и по дана окупатори отерали др Рајана, наредили су др Стојимировићу да се ти цивилни рањеници и болесници пребаце у Општу државну болницу у Видинској улици, чијег се управљања, на наговор др Стојимировића у фебруару месецу 1916. године, прихватио др Данић. Стојимировић је на своје инсистирање поменуте рањенике и болеснике преузео „по списку“, који је срећом сачувао, што се показало спасоносним, јер су се у болници међу рањеницима скривала и два припадника „комитског покрета“. Једна болничарка је тајну одала окупатору. Др Јован Данић, др Живота Јанковић, др Ђира Панић и економ Јован Стефановић били су одмах ухапшени и спроведени у „Гувернеман“. Наиме, одраније је постојала окупациона наредба да, свако ко чува, ко крије или зна за комите, па их не пријави властима, казниће се смрћу. Благодаречи помоћи Николе Стефановића и трудом др Стојимировића и на основу сачуваног „списка“ рањеника преузетих од др Рајана, доказано је да др Данић и остали нису знали да се две комите налазе међу рањеницима. Уз то, Стојимировић је окупационим властима дао и „примедбу да се др Данићу и осталим колегама има пре благодарити што су се нашли на раду и замењивали њихове (окупационе) лекаре, него ли их судити, а као што је непријатељ имао права да их запосли, исто тако је имао дужност и да им плаћа принадлежности које им припадају као официрима заробљеницима, па ма и не били запослени“ и да се „ни из кога разлога, не може и не сме од официра заробљеника и лекара захтевати да буду полицијски агенти и шпијуни и да проказују комите“.

Ипак, ухапшени лекари, међу којима и др Данић, су неколико месеци провели у подруму Управе фондова, лежећи на бетону, да би затим били предати редовном војном суду, на коме је доказано да нису знали за комите и да нису криви. Међутим, у циљу застрашивања грађанства, они су и поред тога били интернирани у злогласни логор Нежидер у Мађарској, где су издржали неколико месеци, да би потом били враћени у Београд. По повратку из ропства, др Данић је живео у Београду од своје зараде и задуживања. Све ратне патње стојички је подносио.

ПОСЛЕРАТНИ ПЕРИОД У ЖИВОТУ ДР ДАНИЋА

Послератни период у животу др Јована Данића био је испуњен великим радом на уређивању *Српског архива за целокупно лекарство*, борбом против алкохолизма, напорима да лекари коначно оснују своју Комору, за чијег је првог председника једногласно изабран, писању просветитељских публикација, али нажалост и на нашу срамоту и у вишегодишњим малтретирањима за нешто што није починио и због чега му је годинама одузимана половина пензије и имовина била блокирана (види даље). После пола века лекарског рада и верног служења свом народу и отаџбини, живео је као сиромаш у кући у којој је рођен.

Др Јован Данић је изненада умро 25. октобра 1924. године, по свој прилици од инфаркта („срчаног удара“), за радним столом у кући у којој се родио, дан након што је председавао седницом Лекарске коморе за Србију, Војводину и Срем, чији је председник био, а непосредно након што је завршио „коначну редакцију једног текста који је требало да се ускоро објави у једној популарној књизи“. Сахрањен је 27. октобра у породичној гробници на Новом гробљу, уз присуство великог броја лекара и грађана Београда.

Комеморативна седница Српског лекарског друштва, којом је председавао председник Друштва, професор др Ђорђе Јоанновић, одржана је 6. децембра 1924. године. После његовог говора прочитано је писмо др Владана Ђорђевића, које је послао из Беча, где се тренутно налазио, а затим је говорило неколико Данићевих дугогодишњих сарадника и пријатеља.

ПОРОДИЦА

Др Јован Данић је био ожењен Јеленом, из угледне цинцарске породице Антула и са њом је имао петоро деце, ћерку Катарину (која је умрла у 7. години) и синове Димитрија, Данила, Радована и Милутина. Најстарији син, Димитрије је као српски официр почетком 1915. године умро од пегавог тифуса у Ваљеву. Др Данић је стоички издржао тај страшни губитак, није се предао болу и даље је вршио своју дужност и службу у рату. Други син, Данило који је 1914. године дипломирао и докторирао право у Паризу радио је у судству и био је државни саветник. Као резервни артиљеријски официр, заробљен је 1941. године и заточен у концентрационом логору у Оснабрику, а после тога је био политички емигрант на Западу. Умро је 1961. године. Трећи син, Радован завршио је медицину и постао је војни хирург и професор ратне хирургије на Медицинском факултету у Београду. Након пензионисања, аматерски се бавио астроно-

мијом и био је председник Астрономског друштва „Руђер Бошковић“. Умро је 1979. године. Најмлађи син, Милутин је завршио студије медицине у Паризу. Бавио се офталмологијом и на Теразијама је имао ординацију у којој је пацијенте често бесплатно лечио. По завршетку Првог светског рата Данић је изгубио супругу.

ЈОВАН ДАНИЋ И БОЛНИЦА ЗА ДУШЕВНЕ БОЛЕСТИ У БЕОГРАДУ

До пред крај 19. века, душевни болесници су обично „третирани“ чајевима од лековитих трава, молитвама и „записима“, при чему су православци после неуспелих молитви православних свештеника, помоћ често тражили код хоџа (имама) и обрнуто, муслимани су после неуспелих молитви и „записа“ често одлазили код православних свештеника. Ако на тај начин не би били „излечени“, болесници су не ретко и физички малтретирали. О таквом „лечењу“ имамо сведочанство и у Његошовом *Горском вијенцу* (стихови 834–847), где Вук Мандушић каже:

*„Бјеше ми се снаха ѿмамила, без ѿуџах је нишџа одржаџи! Оџва-
ра` јој књиџе на ѿроке, неки каже: „На суџед је сџала“, неки каже: „Сџеле
је маџије“. Свуд је води ѿ манасџирима и чџџа` јој масла и дденија;
куми враџа у све манасџире да осџави снаху Анџелију, куми враџа – нишџа
не ѿмаже! Те ја узми ѿросџируку канџију, ужени јој у месо кошуљу: враџ
уџече некуд без одџира, а оздрави снаху Анџелија“. Неки народни „лекари“
били су и радикалнији, па су у Црној Гори, Старој Србији (Косово и Ме-
тохија) и Албанији, правили отворе на лобањи, тј. вршили трепанације
да би омоџуџили демонима који су болесника заџосели да моџу да изаџу. Но
то су били екстремни случајеви.*

Најчешће, тежи болесници су затварани, везивани, окивани и тучени, а посебно они који су направили какво теже кривично дело или били агресивни и опасни по околину. Слично је било и у Србији. О томе имамо и веродостојне записе лекара тога времена. У једном непотписаном тексту, за који неки претпостављају да га је написао др Аћим Медовић, столоначелник у Санитетском одељењу Министарства унутрашњих дела, који је у периоду од 31. марта до 15. априла 1859. године, у осам наставака објављен у *Србским новинама* под заједничким насловом *Шџџа ѿреба нашем саниџеџу*, у броју 39 од 2. априла 1859. године говори се и о потреби оснивања Болнице за душевне болести и у коме дословно стоји: *Свакоме је у нашем оџачесџиву ѿознаџо, у каквом се жалосном, и јадном сџџању налазе они убоџи и сиромашни болесници, који од душевне болесџи болују; држе се у џамницама и аџсанама заједно са лоџовима и убиџама,*

наћи ћеш их често у јвожђу (мисли се оковане у гвожђе – примедба Р. Ч.), илађу и дојем изнурене и мучене (мисли се подвргаване батинању – примедба Р. Ч.), од младежи исмејаване; свака шала и поодсмевање држи се да је с таквим болесницима дозвољена; вуку се по манастирима, иде се још ирђе с њима постоји. Том јадном и бедном стању кад ће се учинити крај? Ми не видимо ниу никакве друге помоћи, ако се држљиво око светилоја књаза-владаоца не смилује на жалосно стање ових несрећних болесника; али се тврдо надамо, да његова светлост неће проустити том жалосном стању учинити крај и код нас један, по правилима науке и цели сходно уређен завод основаши за сумануће, како бисмо се и ми моли дичити и поносити, да је сунце просвети већ расирало таму разних предрасуда, и како би многе породице и цело пошомство блаосиљало добротвора, који је бедне сисао из тешике невоље. Познато је да је књаз Милош био стар и болестан и да није доживео да тај „завод“ и оснује.

После Француске револуције, др Филип Пинел, који је радио у париској болници Бисетр (Bicetre), ослободио је педесет затворених душевних болесника који су били оковани у ланцима. То је био почетак једне нове ере у психијатрији, која се почела убрзано развијати, нарочито у Немачкој, Аустроугарској, Швајцарској и Француској, које су у то време биле носиоци развоја медицине у Европи.

Декретом који је имао 37 чланова, који су 3. марта 1861. године потписали кнез Михаило, који је после смрти књаза Милоша дошао на књажевски престо, затим председник Совјета, министар унутрашњих дела и главни секретар Совјета, дефинисани су устројство *Дома за с ума сишавши лица* и његов рад. У њему је регулисано да ће се у Дому чувати *са ума сишавши лица* из целе Србије, а *Ошћим правилима* било је прописано колико ће се и каква лица у Дом примати, како ће се у њему издржавати, како ће се у њега примати и из њега отпуштати, какве ће дужности имати свештеници, која су права и дужности управника, лекара, лекарских помоћника и економа, како ће се стварати фонд за Дом и како ће се набављати лекови.

Актом Попечитељства правосудија бр. 5920 од 8. августа 1861. године управама казамата наређено је да *сва с ума сишавши лица, која би у айсу имала* пошаљу у ново основани *Дом за с ума сишавши лица*. Тада је почело премештање психијатријских болесника из казамата у ту новоформирану установу. Како су поред смештаја у казамате, психијатријски болесници, који нису били учинили какво кривично дело, а посебно *они зранути и који бесне* одвођени у манастире, где су их калуђери *везивали ланцима и немилосрдно шукли док не кажу име ђавола који је у њих ушао*, и они су могли да се упуте у овај новоосновани дом. Датум 26. август 1861. године, када је почео пријем првих пацијената, узима се као дан званичног почетка рада ове установе.

Сл. 4. Докторова кула у којој је била смештена Болница за душевне болести

Дом за с ума сишавши лица је био установљен у тзв. *Докторовој кули* на Врачару (сл. 4), који је лекар књаза Милоша, Наполитанац др Вито Ромита уз помоћ кнеза Милоша, подигао за себе и своју породицу и око које је намеравао да подигне воћњак. Тај предео се звао и „Губеревац“, назив који се и данас ту и тамо помиње. Београђани су се чудили зашто, неко тако угледан, важан и добро стојећи, какав је био лекар књаза Милоша, прави кућу *и*ако далеко од *прада*, на *и*ола *и*уиша од *Београда до Тошчидера*. На то им је др Ромита одговарао да ће то постати центар Београда. Из недовољно разјашњених разлога др Ромита је 1827. године изненада напустио Београд и избегао у Влашку (Румунију) а у кући му је остала породица и зет, нови лекар књаза Милоша, др Силвестер Бартоломео Куниберт. Не могавши да одржавају тако велику кућу и виноград око ње који су у међувремену подигли, Ромитина супруга и породица бесплатно су 8. октобра 1832. године, уступили кућу и имање књазу Милошу. Законом о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља из 1881. године, *Дом за с ума сишавши лица* преименован је у *Болницу за душевне болести*.

Ипак, све више је бивало јасно да су услови за лечење ових болесника далеко од потребних, па су управници „Дома“, односно „Болнице“ тражили да се они побољшају. Болница за душевне болести се најчешће није ни звала Болницом, него „Губеревцом“ или лудницом.

Као ученик знаменитих психијатара Гудена и Шаркоа, Данић је као управник Болнице покушавао да унесе нов дух у тај „жалосни дом“ и инаугурисао је нову епоху за психијатрију и неурологију код нас. Суочен

са лошим условима за смештај и лечење ових болесника, Данић је од надлежних упорно тражио да се за ове болеснике подигне једна модерна болница, па како није добијао задовољавајући одговор, чак је, вероватно у очајању, у једном реферату из 1899. године предложио, ако већ не може да се подигне модерна болница са свим неопходним условима за смештај и лечење ових болесника, да се Болница укине. На несрећу, била су то за Србију тешка времена. Она је крајем 19. и почетком 20. века била изложена разним неповољним спољашњим околностима и бројним унутрашњим страначким трвењима, тако да је било много неопходнијих потреба, па питање бољег смештаја и лечења психијатријских болесника није долазило на ред за решавање. Томе су придонесли и непостојање, у то време, како тако ефикасне терапије и једно раширено веровање да се тим болесницима ионако ништа озбиљно не може помоћи, те се сматрало (скоро) довољним да се ти болесници изолују од друштва и издржавају под (скромним) тада једино могућим условима.

Према др Душану Стојимировићу који је у Болници за душевне болести почео да ради 1908. године, најпре као интерниста, Болница је била на истом нивоу као и сличне болнице у Европи у то време а несумњиво боља него такве болнице у другим балканским земљама. И поред скромних смештајних услова, лечење психијатријских болесника је било у пуној сагласности са доктрином која се примењивала и у најнапреднијим земљама Европе. Било је укинута лечење под тушевима са хладном водом, тзв. лудачка кошуља је врло ретко примењивана а везивање болесника за кревет вршено је само када се узнемирени болесник на друге начине није могао смирити и то и тада на изричиту наредбу лекара или лекарског помоћника. Лакши болесници били су полуслободни. Могли су да раде у болничкој башти, у болничкој кухињи и перионици (радна терапија), или да време слободно проводе у болничком парку. Било им је дозвољено да читају и пишу, да играју карте, домине и шах и да међусобно разговарају, дакле све као и у напредним болницама тог типа у Европи тог времена.

Као одговоран и савестан управник Болнице за душевне болести, др Данић је редовно подносио краће а повремено и опширне „Извештаје“ о раду Болнице, који су штампани у Српском архиву, и као такви, вредан су извор за историчаре медицине који се баве психијатријским болестима у Србији тог времена.

Поред тога, Данић је као експерт, члан и председник Главног санитарског савета, у судским споровима давао мишљења о душевном стању особа која су починила тежа или лакша кривична дела и тако постављао темеље судске психијатрије код нас.

ЈОВАН ДАНИЋ И СРПСКО ЛЕКАРСКО ДРУШТВО

Др Данић је постао члан Српског лекарског друштва (СЛД) по повратку са студија и специјализације у јесен 1875. године. Као почетник и привремени секретар Друштва, Данић је заједно са др Лазаром Докићем „*ирейурао и сређивао архиву од неколико година раније, коју су райови исиреметали, у кући Марка Лека, у њојој тосионици „Код златног анђела“ на јорњем сирају, где је тада било Српско лекарско друштво*“. Данић је током целе каријере био један од најагилнијих чланова СЛД. Његов огромни ауторитет и углед међу лекарима, које је годинама укупним радом стицао, учинили су да је за председника СЛД биран и реизабран, најпре у периоду од 10. јануара 1893. до 24. априла 1905. (сл. 5) а затим је поново биран и реизабран, од 13. септембра 1907. до 12. октобра 1910. године, дакле више од десет година. Као знак нарочите захвалности, након председничког мандата, Данић је изабран за доживотног почасног председника СЛД. При оснивању Суда части СЛД 1905. године Данић је изабран за првог председника Суда и на тој дужности остао је до краја живота. У његову част, Српско лекарско друштво је 30. новембра 1907.

Сл. 5. Учесници обележавања двадесетпетогодишњице СЛД 22. јула 1897. године.
Јован Данић седи у средини у другом реду

Сл. 6. Прва страна листа „Докторова кула“, издатог у част др Јована Данића

одржало посебну „Свечану седницу“ којом је обележена јубиларна 30. годишњица његове лекарске службе и књижевног рада. На седници су говорили др Сима Карановић, потпредседник, др Милан Јовановић-Батут и др Војислав М. Суботић – Млађи. У преподневним сатима, тог дана одржана је посебна свечаност у Болници за душевне болести. Издат је и нарочити број листа „Докторова кула“ (сл. 6), у чијем је поднаслову стајало „Орган тридесетогодишњака“, са напоменом да је тај „Број Др Данића“, да „излази свачије 30-ије године“, али уколико „ишћа вредно буде, други број изаћи ће на данашњи дан 1937. године“. У њему су објављени пригодни текстови и песмице написане у част др Данића.

Колики је углед међу лекарима уживао др Данић види се и из следећег. Када је 1910. године, у пензију отишао др Павле Поповић, дотадашњи начелник Санитетског одељења Министарства унутрашњих дела, СЛД је на сопствену иницијативу покушало да утиче на избор будућег начелника, па је одлучило да кандидује новог начелника (иако Министарство то није од Српског лекарског друштва тражило) и номинovalo је 23 кандидата. Тајним гласањем на скупу СЛД, др Данић је добио највише гласова. Министарство ипак није усвојило мишљење СЛД и за начелника је поставило др Миту Николића, који је био трећи по броју добијених гласова.

ЈОВАН ДАНИЋ И ЛЕКАРСКА КОМОРА

Након вишегодишњих неуспелих настојања да српски лекари формирају Лекарску комору, то им је коначно пошло за руком 1924. године. Др Јован Данић је 2. фебруара 1924. године изабран за председника Лекарске коморе за Србију, Војводину и Срем, чиме су му српски лекари још једном указали своје неограничено поверење. Данић је тај избор схватио веома озбиљно. Током седам месеци одржано је десет редовних и једна Пленарна седница Коморе, са којих је Данић лично написао „Зайиснике“, који су, као и усвојени „Сџалешки љравилник“ објављени у „Додатку“ Српског архива за целокупно лекарство 1924. године.

РАД У ГЛАВНОМ САНИТЕТСКОМ САВЕТУ

„Законом о уређењу санитарске струке и чувању народног здравља“ од 30. марта 1881. године, уместо раније „Сталне лекарске комисије“ основане 1852. године, установљен је „Главни саниџетски савет“, са задатком да „даје своје мишљење о предметима државног лекарства и јавне хигијене“ и да „одговара на питања која му министар буде постављао“. Тим и доцнијим законом из 1908. године, Главни санитарски савет је имао значајне надлежности. Пред његовом комисијом лекари су полагали Државни испит, чиме су стицали право на лекарску праксу у Србији. Он је био и главно државно тело које је одлучивало о судско-медицинским предметима. На тражење министра унутрашњих дела, у оквиру кога се налазило Санитарско одељење, Савет је давао мишљења о санитарским законима, о санитарском буџету и о свим другим питањима која му је „министар постављао“.

Поменути закон СЛД је добило право да „кандидује редовне и ванредне чланове и заменике“ Главног санитарског савета. Кандидати су бирани тајним гласањем на седници СЛД, а краљ је само потврђивао њихов избор и једног од редовних чланова именовано је за председника. Књаз је именовано и деловођу. Редовни чланови Савета имали су годишњи хонорар од 400 динара, председник од 500 динара, а деловођа од 450 динара. Ванредни чланови су по седници на које су позивани добијали по 6 динара. Начин „унутрашње радње“ или оно што ми данас називамо „Правилником“ или „Пословником“ о раду доносио је сам Санитарски савет.

Избор кандидата за чланове Савета био је својеврсни испит угледа који међу лекарима имају поједини његови чланови, јер је избор вршен искључиво тајним гласањем. Др Јован Данић је, на првим изборима на Ванредном годишњем скупу СЛД, одржаном 24. априла 1885. године тај-

ним гласањем био изабран за кандидата за редовног члана и постао је редовни члан а касније је био редовно реизабран, да би 1896. године постао и његов председник и на његовом челу остао је до смрти, октобра 1924. године. У Савету је провео укупно 31 годину. То поверење „опрвадавао је својом лекарском спремом, искуством, здравом логиком и развијеним колегијалним осећајем“, особинама због којих је код чланова Савета уживао велико поверење и поштовање. Он је увек веома компетентно узимао учешћа у најважнијим одлучивањима, нарочито по судско-медицинским предметима.

ДАНИЋ И МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ У БЕОГРАДУ

Године 1895. уредништво „Српској архива за целокујно лекарство“ у рубрици „Јавна реч“ покренуло је питање образовања помоћног лекарског особља, тј. *Школе за лекарске помоћнике, дадице, болничаре, „Самаријане“, нудиље и десинфекторе*. Како позив није изазвао озбиљнију реакцију читалаца, нови уредник часописа, др Јован Данић огласио се чланком „Школа за дадице“ објављеном 1896. године, у коме је указао на неопходност њеног формирања а са уверењем да за то постоје све погодности. Следеће године уследио је прилог др Ивана Лазаревића под насловом „Најпре школа за примаље (дадице) и лекарске помоћнике, па онда постојеће и медицински факултет“, у коме је побијао тврдње противника оснивања Факултета да би он Србију препунио лекарима и тиме учинио да опадне вредност и углед лекара, да не би имали добар факултет који би давао довољно теоријски и практично спремне лекаре и да не би имали довољно материјала за практично вежбање ђака, потребних препарата и кабинета за учење. Он је тврдио и да би се правилним изборима оних који владају науком и струком могли обезбедити квалитетни наставници и да би се домаћинским располагањем новцем Народног санитетског фонда могле изградити зграде института и клиника и да би у току неколико година било могуће отварање Медицинског факултета. Чланак је завршио са „Најважније је да се... лекари из целе Србије заинтересују за њу ствар, и да њајинтерес пренесу на јублику“.

Током наредних година уследили су нови чланци, углавном у прилог оснивања Факултета. Иако се Данић није лично ангажовао у дебати око неопходности оснивања Медицинског факултета, он је несумњиво то питање сматрао изузетно важним, и у часопису *Српски архив за целокупно лекарство*, који је уређивао, редовно је објављивао прилоге против, а много више у прилог оснивања Медицинског факултета, тако да се оправдано може веровати да је интимно био за његово оснивање.

УРЕЂИВАЊЕ ЧАСОПИСА

Данић је годинама уређивао четири часописа.

А. „*Народно здравље*“.

Већ смо поменули да је др Данић најпре био помоћник, а 1884. и 1885. године уредник часописа „*Народно здравље*“, који је 1881. године основао и уређивао др Владан Ђорђевић. Данић је од др Владана Ђорђевића преузео уређивање часописа од 9. броја 1884. године и уредио је наредних 37 бројева, када је 26. маја 1885. године изашао 46. број (сл. 7).

Кад је од 1. септембра 1885. године часопис наставио да излази, укупно је издато још 12 бројева. Тако је Данић уредио укупно 49 бројева овог часописа. У часопису је Данић објављивао и своје популарне чланке, који су се одликовали „необично лаким и течним стилем и примамљивом концизношћу“.

Б. „*Народно здравље. Лекарске поуке народу*“

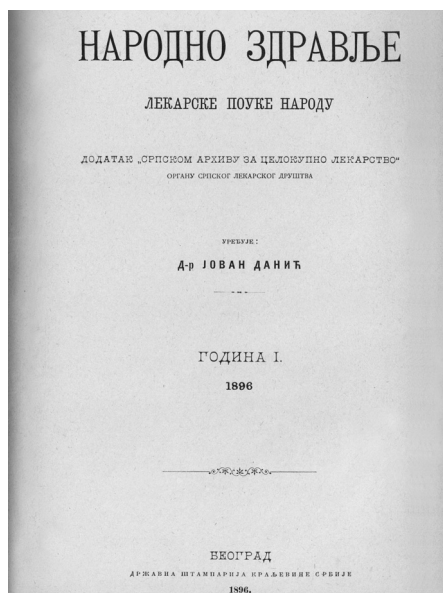
Др Јован Данић је био иницијатор поновног покретања часописа „*Народно здравље. Лекарске поуке народу*“. Часопис је уређивао од 1896. године све до 1914. године, када је његово излажење обустављено. Часопис је издаван у 12 свезака годишње, просечно на 25 страна (сл. 8) (укупно 1.632 стране за 19 година).

Уређивање тог часописа био је такође захтеван посао. Био је то часопис за широку публику а пре свега за учитеље, свештенике и за све писмене лаике. Часопис је у највећем броју свезака имао осам рубрика: *Чланци из поуке о чувању здравља, нези болесника и болестима, Подлистак, Памјеније, Белешке, Новости, Читтајте, Прейиска уредништва*, и рубрика *Нашим читтаоцима*. По потреби, у појединим свескама увођене су и друге рубрике. Уз последњу, 12. свеску, штампан је *Садржај* за целу годину по наведеним рубрикама и *Именик* свих аутора, који су те године у часопису написали неки прилог, са тачно наведеним страницама, где се њихов прилог налази или име помиње. То је урађено са тако савршеном прецизношћу, која је и данас, у компјутерској ери веома тешко изводљива.

Др Данић је дао велики допринос здравственом просвећивању, али не само здравственом. Часопис је садржавао краће и дуже прилоге, због обима често штампаним у наставцима, врло информативне и јасне текстове о болестима, лошим навикама, заблудама и пороцима, који штетно утичу на здравље народа и поуке о чувању здравља и хигијени. У часопису су штампани бројни прилози домаћих и страних аутора, од којих је многе

Сл. 7. Прва страна часописа „Народно здравље“ који је уређивао др Јован Данић

Сл. 8. Први број часописа „Народно здравље. Лекарске поуке народу“ који је уредио др Јован Данић

написао или превео др Јован Данић, који је био полиглота. Штампане су и бројне мудре изреке бројних страних лекара, мислилаца, филозофа и других, које су се односиле на исправно понашање, правилну исхрану, хигијену и др. Иначе, тада је, осим Црвеног крста, скоро једино „Народно здравље“, под уредништвом др Данића, ширило хигијенске поуке у народу.

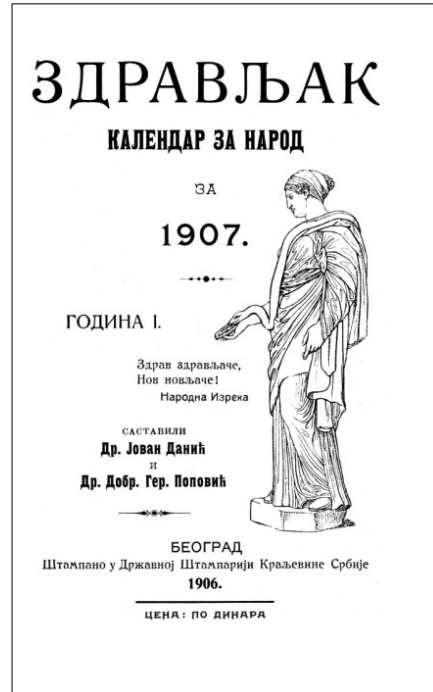
В. „Српски архив за целокупно лекарство“

До 1895. године, часопис СЛД, „Српски архив за целокупно лекарство“ није имао јасан стручни и научни профил. Штампало је разне прилоге, записнике са састанака Српског лекарског друштва, законске предлоге из области санитетске струке, мишљења комисија лекара о њима, разне извештаје о раду болница, један број стручних радова и разних других прилога, тако да је био више компилација разнородних прилога, без сталних рубрика.

Прихватањем уређивања часописа за 1895. годину, др Милан Јовановић-Батут је успео да установи један модеран часопис са сталним прилозима, с тим што је у свакој свесци штампан макар један стручни или научни рад. Уведене су и сталне рубрике: *Оригинални радови*, *Прејлед сјране ли-*

Сл. 9. Први број часописа „Српски архив за целокупно лека̀рство“ који је уредио др Данић

Сл. 10. Насловна страна „Здравља́ка. Календара за наро́д“

и́терату̀ре, Извешта̀јаи о раду лека̀рских заједница и удружења, Извешта̀јаи о раду санита̀рских власи́ти, Закони и наредбе, Вести́и о стиручним заводима и усџановама, Белешке, Пабирци, Ковчежић, Стиалешке и личне веси́и, Јавна реч, Библиографија, Поштиа редакције и администирације и Дадаџак. Као и у случају часописа „Народно здравље“, уз последњу, 12. свеску, „Српског архива за целокупно лека̀рство“, штампани су „Садржај“ за целу годину и то по рубрикама и „Именик“ свих домаћих и страних лекара који су се те године, на било који начин у часопису помињали, са тачно наведеним страницама где се њихово име независно од контекста помиње, тако да је изузетно лако пронаћи све што неког у вези њих може интересовати. Све је то, као и у случају „Народног здравља“, урађено са савршеном тачношћу, која је и данас, у компјутерској ери веома тешко изводљива.

Кад је 1896. године преузео уређивање Архива (сл. 9) Данић је задржао све рубрике које је Батут увео. Он је 20 година (1896–1919), часопис уређивао сам док је последњих 5 година (1920–1924) имао по једног помоћника. Тако је, Данић уредио укупно 25 томова Архива на укупно

11.768 страница. Тако дуго и тако успешно уређивање часописа, било је могуће јер је Данић био јако добар познавалац целокупне медицине и што је „по природи био систематичан, благонаклон, тактичан, колегијалан, без икаквог личног интереса“, што му је „као представнику старе српске патријархалне честитости, за руком полазило“.

Г. „Здрављак. Календар за народ“

У периоду од 1906. до 1913. и 1921. године, Данић је са др Добривојем Гер. Поповићем, издавао календар „Здрављак. Календар за народ“ који је садржавао бројне савете и поуке народу. Календар се „радо куповао и читао“ или се радо „слушао када га други чита“ (сл. 10).

Уз све што је наведено, Данић је годинама био члан Главног одбора „Друштва за чување народној здравља“ које је основао и водио Милан Јовановић-Батут, коме је „Друштву био пријатељ“ и коме је „својим саветима често помагао“.

ПОЛИТИЧКИ АНГАЖМАН

Др Јован Данић је био истакнута личност и у друштвеном животу тадашње Србије и доцније Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Био је припадник опозиционе старе Напредне странке. Три пута је биран за одборника Београдске општине. Од 1901. до 1903. године био је владин посланик у Народној скупштини. Остао је забележен његов говор у Скупштини о важности слободе штампе. Године 1901. постао је члан, а од 1906. и председник Саветодавног одбора при Министарству привреде. Имао је видног учешћа у измени Устава при избору краља Петра Карађорђевића за новог краља Србије. Он је после Мајског преврата 1903. године био у скупштинској делегацији која је у Женеви водила разговоре са кнезом Петром Карађорђевићем о његовом доласку на престо и која га је из Женеви допратила у Србију.

Година 1903. и 1904. Данић је био председник Организационог одбора „Првој конгреса српских лекара и природњака“ који је од 5. до 8. септембра 1904. године одржан у Београду у склопу свечаности крунисања Петра Карађорђевића за краља Србије. На отварању Конгреса одржао је запажени говор. На том, веома успешном Конгресу, учествовало је 433 лекара и природњака из Србије и иностранства. Др Данић је све време Конгреса био „мозак“ свих догађања.

Данић је био и члан Комисије за проучавање болница за заразне болести у Немачкој.

БОРБА ПРОТИВ АЛКОХОЛИЗМА

Као лекар и друштвени радник, а нарочито као члан и председник Главног санитетског савета и управник Болнице за душевне болести, Данић је видео колико катастрофалне последице алкохолизам има по наш народ. У њему је дуго сазревала мисао да се нешто против тог опаког зла треба и мора предузети. Алкохолизам, венеричне болести (укључујући и сифилис) и туберкулозу, сматрао је трима највећим проблемима здравља нашег народа.

Године 1900. на препоруку др Николе Хаџи-Николића, др Данићу се писмом из Беча обратио др Милош Ђ. Поповић, са молбом да му помогне око штампања једне књижице о алкохолизму. Наиме, Поповић је у Бечу, као студент медицине, прочитао књижицу професора Бунгеа „*Die Alkoholfrage von ärztlichem Standpunkt aus*“, и сам постао антиалкохоличар и учланио се у „*Ајстџинентиско друштво*“ у Бечу, чији су чланови махом били студенти и радници. Почео је да чита разне антиалкохоличарске брошуре, тако да је одлучио да о томе напише једну књижицу на српском језику, пошто, колико је знао, такве литературе у Србији није било. Др Никола Хаџи-Николић је знао да је Данић антиалкохоличар, па је веровао да ће радо штампати ту књижицу у часопису „*Народно здравље*“, који је уређивао и издавао као додатак Српском архиву за целокупно лекарство. И заиста, Данић је одмах прихватио Поповићев текст и у неколико бројева штампао га у „*Народном здрављу*“ 1900. и 1901. године. Али не само њих. У „*Народном здрављу*“ је објавио више чланака домаћих и страних лекара, па чак и два текста Лава Толстоја, „Први ракиција“ и „Алкохол и дуван“. Главни циљ тих текстова био је да се укаже на погубне последице алкохолизма на све аспекте живота одраслих и деце.

По повратку из Беча, Милош Ђ. Поповић придружио се др Данићу и постао његов пријатељ и сарадник на том великом задатку. Уз њих је био и др Милан Јовановић-Батут, који се здравственим просвећивањем и борбом против алкохолизма бавио више од двадесет година. Почетком октобра 1901. године формиран је један мали, како би га данас назвали „Иницијативни одбор“ од 12 чланова, од којих су 6 били лекари. На челу „Одбора“ био је др Јован Данић. По свој прилици, Данић је сам или са њима написао „*Пројлас ѡресџоничком грађансџиву*“, са позивом да 21. октобра 1901. године дођу на оснивачки скуп у Грађанској касини (данас Библиотека града Београда). У прогласу, најпре се указивало на широко распрострањену заблуду да се у Србији мало пије и да је број оних који пију мало. Указивало се и на другу заблуду, присутну нарочито код инте-

лигенције, да умерено пијење алкохола не шкоди (чланови одбора су знали да се тзв. „умереност“ не да предвидети и да у великој мери зависи и од особина личности и да је толеранција према алкохолу веома различита). У прогласу се даље указивало да је „алкохолизам тешка друштвена болест“, да међу болесницима у душевним болницама више од 2/3 њих су мање или више били уживаоци алкохола, да је низ других болести директна последица алкохолизма, да слабљењем отпорности болесника, алкохолизам олакшава настајање и развој туберкулозе, затим да је 80–90% случајева злочина и насилничких понашања „скопчано“ са пијењем алкохола и да је алкохол нарочито погубан по омладину. Одбор је позвао све грађане, без обзира на занимање, да тог дана дођу ради оснивања друштва за борбу против овог зла.

За тадашње прилике, скуп је био добро посећен. Окупило се око 150 грађана. На скупу су говорили др Данић, др Батут, и још неколико лекара и других активиста. Међутим, већ на том оснивачком састанку појавиле су се разлике у мишљењу. Др Данић је стајао на становишту о неопходности (потпуне) апстиненције, док је др М. Јовановић-Батут, заступао гледиште о пропагирању „умерености“ у пијењу алкохолних пића.

На скупу је основано „*Друштво њројив њијења алкохола*“. Иницијативни одбор је постао Управни одбор у који је изабрано још неколико чланова. За председника је изабран др Јован Данић. Захваљујући „непоколебљивој одлучности др Данића, која је и доцније била чврст темељ целог покрета, одлучено је да друштво против алкохола буде апстинентско друштво тј. да се „алкохолу не праве никакве концесије“, јер и „умерени“ алкохолизам „коси безбројне жртве“.

Већ 11. новембра 1901. године потврђена су „*Правила друштва*“. Рад је отпочео низом предавања која су држали др Јован Данић, др М. Миљковић, др Милош Ђ. Поповић, књижевник Лазар Комарчић и извесни Левензон.

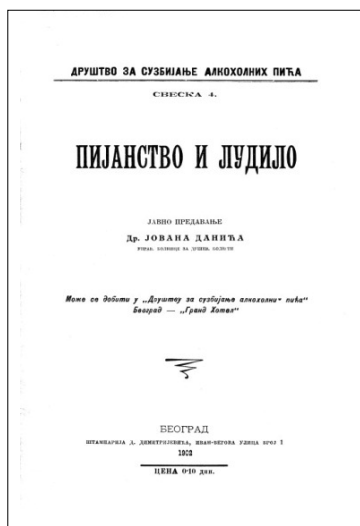
Друштво је дефинисало методе у борби против алкохолизма: Да тачније проучи питање алкохолизма у народу, да користи методе „примереног“ живота својих активиста, да користи живу реч, савет и укоревање према уживаоцима алкохола, да држи јавна предавања и поуке у том правцу, да пише и дистрибуира „популарне списе са тенденцијом да народ постепено одучавају од пића и да га упућују како ће достојније проводити религиозне обреде, црквене и народне празнике“ (током којих се често пуно пило), затим „како ће се боље хранити и од зиме бранити“, и како да народ одврати „од свих обичаја и навика које изазивају потребу за алкохолом“. Одлучено је да се оснивају подружнице с тим задацима, затим да

утичу на „законодавне факторе, да се у том правцу што скорије донесу сходни закони“, и да утиче „на власт и поједине њихове представнике, да се и они са своје стране својски заузму за циљеве друштвене, и да сами свесно и тачно врше законске прописе, који се буду односили на питања о алкохолу“. О вези алкохолизма и душевних болести Данић је објавио посебан рад (сл. 11).

Данић је био присталица апстиненције (што значи **потпуног** избегавања пијења алкохолних пића), јер је искуство других земаља показало да се смањењем количине унетог алкохола ништа не постиже, јер се у највећем броју случајева, уживаоци малих количина алкохола, пре или касније враћају узимању све већих количина. Милош Ђ. Поповић каже да је, Данићево „Вјерују“ било: „Сваки човек који верује у вредност културе мора да води и рат против алкохолизма. Зато и сви данашњи културни народи морају свим средствима која су могућна, да воде ову неумитну борбу. Култура и наркотизирање алкохолом безусловно искључују једно друго. Па како наука не може да одреди границу нешкодљивости алкохолних напитака (а то је уосталом сасвим незначајно у сузбијању алкохолне беде и невоље), како умереност у пићу која се вековима проповедала није донела никакве битне користи, јер је немогућност ограничавања себе у употреби овог у суштини наркотичног отрова, и како једино апстиненција тј. потпуна уздржљивост од свих алкохолних напитака, може успешно да сузбије алкохолни капитал, то јест у апстинентском народу је једино тачно и правилно решење овог питања. А то ће се постићи само законском забраном производње, уношења и трговања са алкохолним пићима. Зато се наша борба не сме свести на жалосну и полутанску улогу спасавања пијанаца, што радо хоће да примењују и сопственици алкохолног капитала, већ мора повести здраве, трезвене особе да крену у крсташку борбу против овог најстрашнијег непријатеља српског народа, како би се једном доиста извео његов културни препорођај“, да „у тој организацији треба да суделују сви одушевљени борци, без разлике на њихов социјални положај, политичко убеђење и верско исповедање“ и да је „трговина, производња и давање алкохолних пића једна неморална радња“.

Друштво је најпре било изложено подсмеху једног дела грађанства, па се за артисте друштва говорило да су то „болесни људи који не смеју да пију јер су своју порцију већ попили“. Ипак, оснивачи друштва наставили су своју борбу и 1903. године, покренули су и свој лист „*Трезвеноси*“ који је годинама излазио.

Друштво и цео антиалкохоличарски покрет су после неколико година запали у кризу. „Као што се цару Константину појавио крст са натписом „у овом знаку ћеш победити“ („in hoc signo vincis“), Данићу је пало

Сл. 11. Данићево дело „Пијанство и лудило“

на памет да је „у мутној поплави алкохолизма једини знак победе неутрални Гутемплерски ред“. Он је предложио да Друштво приступи међународном Гутемплерском реду („Реду добрих Темплара“ или „Реду добрих Храмовника“). На његов позив 7. јануара 1907. у Београд је дошао др Филип Штајн, изасланик Светске Гутемплерске ложе и основао прву ложу „Трезвеноси“, која је касније добила име по др Јовану Данићу. Његов долазак био је стимулативан и омогућио је поновно јачање и ширење антиалкохоличарског покрета у Србији.

Подршком Реда, на чијем је челу био угледни швајцарски научник, психијатар, ентомолог, анатом, друштвени реформатор, борац за мир, и „социјални радник“, др Август Форел, оснивач неутралног Гутемплерског реда, кога су још за живота називали „најјачим и најчистијим гласом савести света“, „бранитељом“ и „слугом хуманости“, са којим је Данић успоставио блиске везе, Друштво је ојачало. Форел је лично боравио у Београду 1908. године да би изразио подршку Друштву. Храмовници су и материјално помагали антиалкохоличарско друштво у Србији, помагањем издавања како домаћих тако и превода страних популарних антиалкохоличарских публикација. Једна од тих књига била је и Данићева публикација „Пијанство и лудило“ (сл. 11). Помагани су и преводи и писање позоришних комада „Кодна чаша“ и „Мршваца, а њијејие“ написаних ради сузбијања алкохолизма.

Сл. 12. Обиман Извештај „X међународни конгрес против алкохолизма“

Иначе, током низа година, др Данић је одржао безбројне говоре, који су остављали дубок утисак на слушаоце, говоре који су „пленили својом убедљивошћу, лепотом израза и илустративним примерима из живота“. Био је веома убедљив, тешко да је било макар једног слушаоца који му не би дао за право. Чак и слушаоци који му одмах нису давали за право, често су препричавали његове говоре. Данићева „непоколебљивост, истрајност и доследност, његове велике моралне особине, били су магнет који све око себе скупља, бодри и одушевљава“.

После 1907. године до пред ослободилачке ратове, осниване су нове ложе, Велика српска ложа, Универзитетска ложа и успостављена је сарадња са сличним покретима у иностранству. На велико Данићево задовољство, трезвењачки покрет се нарочито ширио међу омладином. Он је великом победом сматрао оснивање „Одељења за омладину“ а касније и оснивање „Савеза трезвене младежи“. Омладина се показала најбољим агитатором и носиоцем идеје трезвености. Ширењем у редове омладине покрет се из Београда ширио по целој Србији. Тако да је већ 1912. године антиалкохоличарски покрет имао око 8.000 чланова и око 80 организација. Од 22. до 24. априла 1912. године по старом календару, у Крагујевцу је одржан „Први конгрес трезвене омладине“, који је имао свесрпски а у ствари и опште југословенски карактер, тако да је то стварно био „Први Југословенски конгрес трезвене омладине“. Основано је и „Лекарско ајсџиненјско друштво“, приређиване су изложбе против алкохолизма и др.

У међувремену се прилично променио и став грађанства тако да се на активисте апстинентског покрета све мање гледало са подсмехом.

Неуморним радом у антиалкохоличарском покрету, Данић је постао познат у круговима антиалкохоличарских активиста у иностранству. Био је члан „Сталног одбора за одржавање међународних антиалкохоличарских конгреса“. Био је изасланик наше државе на X међународном конгресу против алкохолизма у Будимпешти, на коме је држао предавање и са кога је поднео детаљан „Извештај“ (сл. 12).

У овој, нимало лакој борби, Данићу је много помагао др Милош Ђ. Поповић, лекар, стоматолог, који је 1914. године у Милану држао врло успешно предавање „Алкохол у балканском рају“, а поново га је са успехом читао на сличним скуповима у Швајцарској, Аустрији и Мађарској.

Ратови 1912. до 1918. су овом покрету, као уосталом и многим другим културним тековинама, нанели велику штету. После Великог рата, рад Покрета је ипак обновљен. У новој држави, сва „Друштва њрезвености“ окупљена су у „Јуџословенски савез њрезвености“, за чијег је почасног председника изабран др Јован Данић.

ЧЛАНСТВА У СТРАНИМ ЛЕКАРСКИМ УДРУЖЕЊИМА

Јован Данић је 1885. године изабран за почасног члана Краљевске медицинске академије у Риму. Нешто касније, изабран је за почасног члана Збора лијечника Хрватске, Славоније и Међумурја, на чијим је седницама држао запажена предавања, од којих су нека штампана у „Лијечничком вјеснику“.

ИЗАСЛАНСТВО НА МЕЂУНАРОДНИМ КОНГРЕСИМА

Др Јован Данић је био изасланик Краљевине Србије на неколико међународних конгреса. Године 1883. био је изасланик на Међународном ветеринарском конгресу у Бриселу, 1885. године на међународном конгресу против колере у Риму, 1900. био је један од делегата СЛД на XIII међународном лекарском конгресу у Паризу када је изабран и у новоформираном комитету словенских лекара (са В. Субботићем, Љ. Стојановићем и Ђ. Нешићем као члан Националног комитета за Србију), 1905. године на Међународном конгресу против алкохолизма у Будимпешти, а 1906. и 1907. године био је изасланик Српског лекарског друштва на конгресима чешких лекара и природњака у Прагу.

ОДЛИКОВАЊА

Данић је најпре од команданта, како руских добровољаца тако и српске војске, генерала Черњајева добио Орден за храброст у Првом српско-турском рату. Одликован је и споменицама у сва три рата која је Србија водила, затим Таковским крстом III реда и Орденом Белог орла V реда. У балканским ратовима одликован је Медаљом за храброст.

За велики труд у сузбијању алкохолизма, др Данић је 1923. године одликован Орденом Светог Саве са лентом.

„ЗАХВАЛНОСТ“ ДР ЈОВАНУ ДАНИЋУ НА НАШ НАЧИН

Др Јован Данић, тај колосални друштвени радник, поштени, добри патриота и савестан управник Резервне војне болнице, који је за слободу отаџбине дао и најстаријег сина, и који је од окупатора током Првог светског рата био хапшен, суђен и интерниран у злогласном логору „Нежидер“, последњих неколико година био је изложен сумњичењу и судској тортури, за наводну утају 36. 000 динара 1915. године, које није ни примио, тако да му је, до окончања ислеђења, све до смрти одузимана половина пензије и стављена забрана располагања имовином. Наиме, Данић је крајем 1915. године из Алексинца, где је био управник ратне болнице, за потребе болнице, по благајнику болнице, послао признаницу („квиту“) на 36.000 динара у дивизијску благајну у Зајечар. Благајник је признаницу предао, али у метежу који је настао због хитне наредбе о повлачењу војске ка Косову и Метохији, није стигао да поднигне новац а признаница („квита“) је остала у дивизији. Благајник се с војском повлачио преко Албаније, а др Данић је, како смо видели, заробљен у Пећи. После рата, власти су тражиле да се поменути новац врати. Узалуд су се и благајник и Данић бранили. Благајник је био ухапшен а Данић је осуђен да суму од 36.000 динара надокнади обустављањем исплате пола пензије и стављањем забране располагања имовином све док целокупну суму не „надокнади“. Данићеве колеге, лекари који су га добро познавали, били су сигурни у његову невиност, па су га упркос томе, акламацијом 2. фебруара 1924. године изабрали за првог председника Лекарске коморе Србије, Војводине и Срема. Вођен је дуготрајан спор и тек октобра 1924. године, нешто после Данићеве смрти, прегледом благајне Тимочке дивизије, утврђено је да новац заиста није био подигнут. Благајник је ослобођен. Нажалост, др Данић није доживео да докаже своју невиност.

Тако се десило да је, последњих неколико година, све до своје смрти у седамдесетој години, тај честити лекар, који је толико дао својој земљи,

своме народу и српској медицини, без кривице „трпео муке, недаће, водио борбу за част, код необавештених осрамоћен, са болом у души, дубоко увређен и несрећан, живећи у сиромаштву у кући својих родитеља“ јер своју није направио. Овим незаслуженим патњама и понижењима, неке његове колеге и пријатељи приписивали су и његову изненадну смрт.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДОПРИНОСИ

Стручни и научни доприноси др Јована Данића су многоструки и тешко их је набројати. Поменућемо најважније.

Као лекар и управник Болнице за душевне болести у Београду, Данић је у постојећим, врло неповољним условима, у максимално могућој мери унапредио лечење психијатријских болесника. Није престајао са настојањима да се ти услови побољшају, стално захтевајући да се изгради савремена болница и створе услови за најбоље лечење које је тада било могуће. Његови краћи и збирни „Извештаји“ о раду ове болнице вредан су извор за историчаре српске медицине. Из области психијатрије написао је и неколико врло вредних дела а нека дела је превео са страних језика (видети списак публикација).

Као члан и дугогодишњи председник Главног санитетског савета, који је имао и дужности које данас имају Судско-медицински одбори Медицинских факултета, Данић је у бројним предметима који су имали психијатријску конотацију био изврстан тумач, који је давао јасна, најлепшим речима написана тумачења. Он је постављао темеље српске судске психијатрије, које је са њим и после његовог пензионисања, наставио да заснива његов сарадник и наследник на месту управника Болнице за душевне болести, др Војислав М. Суботић.

Схватајући погубност алкохолизма по наш народ, што је проистичало и из чињенице да су готово две трећине болесника који су лечени у Болници за душевне болести на неки начин имали везе са пијењем алкохолних пића, да је већина тешких кривичних дела била почињена у алкохолисаном стању, да је алкохолизам разарао и уништавао многобројне породице, да је био узрок неких неизлечивих болести итд., др Данић је основао „Друштво против њијења алкохола“, које је пре свега захваљујући њему, прерасло у један велики антиалкохоличарски покрет који се пренео и на омладину широм земље, и укључио га у одговарајући међународни антиалкохоличарски покрет. У томе су током више од две деценије били постигнути велики успеси, који су у великој мери умањени ратовима који, како је познато, веома погодују алкохолизму. Данас, после скоро једног века од Данићеве смрти, могли бисмо, у непромењеном облику,

поново користити његове апеле и публикације, јер би њима могли само потврдити сва његова запажања, због којих је и створио, најпре Друштво а затим читав покрет против алкохолизма.

Јован Данић је дугогодишњим уређивањем *Српског архива за целокупно лекарство*, сачувао готово све што су српски лекари у том периоду створили у струци и медицинској науци. Архив је био и извор информација за лекаре и о свим значајним новинама које су се десиле у светској медицини, пошто је Данић у свих 12 свезака сваког годишта (тома) објављивао кратке садржаје највреднијих чланака из најновијих књига и водећих међународних часописа. Архив је објавио апсолутно све, врло информативне и квалитетне записнике са редовних и ванредних састанака Српског лекарског друштва и других великих стручних скупова, па су они незаобилазан, изузетно вредан ако не и највреднији појединачни извор за историчаре наше медицине. Архив је објављивао и разна саопштења санитарских власти, затим сталешке вести и бројне друге информације, мишљења разних стручних комисија, разна вредна и корисна упутства, некрологе најзначајнијим страним и домаћим лекарима, итд., итд. Да ништа друго није урадио у нашој медицини, тако изврсно дугогодишње уређивање овог часописа, било би више него довољно да се др Јован Данић сврста у најужи круг великана српске медицине.

Уређивањем часописа *„Народно здравље“*, најпре од 1884. до 1885. године и нове верзије часописа под истим насловом, од 1896. до 1914. године, у чијем је поднаслову стајало *„Лекарске поуке народу“*, Данић је дао огроман допринос здравственом просвећивању нашег народа. За тај часопис, написао је многобројне изврсне прилоге, многе је превео са страних језика, зналачки одабирајући теме које су за читаоце тада биле најакутније и најкорисније. После више од једног века, највећи број тих прилога би се, скоро без исправки, поново могао штампати, јер су садржавали вечне истине и мудрости. И раније поменути календар *„Здрављак“* био је ризница поука и мудрости које су се лепо уклапале у просветитељска настојања др Јована Данића.

Данићеви оригинални радови и преводи „носили су печат једног образованог умног радника, човека који своју струку познаје до ситница, човека који целог себе уноси у сваки рад и који свој позив воли до пожртвовања. Језична страна, стил, ток мисли и закључци у свима његовим радовима одају човека високе и јаке образованости и стручности и спреме. Стручни и популарни рад др Данића, као и његова предавања на међународним конгресима привлачили су пажњу страних ауторитета и од њих били јако цењени“. На сваком међународном скупу, „где је др Данић био представник, наши лекари и наша отаџбина достојно су били заступљени“.

ПУБЛИКАЦИЈЕ

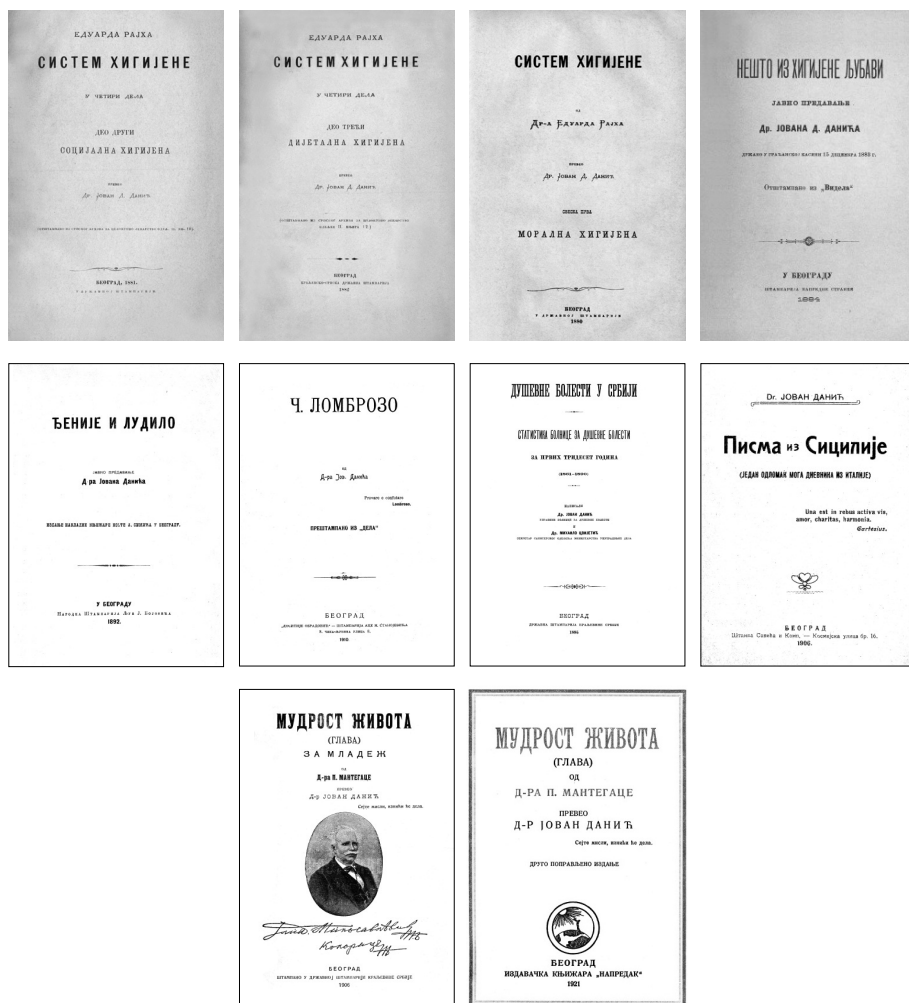
Данић је неуморно писао. Прве публикације објавио је већ две године после започињања лекарске делатности. Тако је наставио целог живота. О томе речито говори забелешка др Војислава Михајловића, који каже да је Данић *„на сам дан смрти, урадио још толико времена, да доврши и испошље једном нашем колеги свој последњи рад за једно велико популарно дело, које ће се ускоро даћи у штампу“*.

Није познат тачан број његових публикација. Обично се наводи да је објавио „преко 200“ разних публикација. Други помињу бројку од више стотина. Потпуни списак вероватно је немогуће ни саставити из разлога који следе.

У часописима *„Народно здравље“*, *„Српски архив за целокујно лекарство“* и *„Народно здравље. Лекарске поуке народу“*, Данић је објавио највећи број својих радова. Међутим, у последња два поменута часописа, објављено је веома много непотписаних прилога разног обима и различитих садржаја, највише из области здравственог просвећивања. Неки од њих, очигледно су оригинални чланци, други су преводи страних публикација, а трећи су њихови прерађени преводи. По нашем уверењу, постоје озбиљни разлози да се верује да је многе од њих, ако не и све написао, превео или превод прилагодио лично др Данић. То уверење заснивамо на следећим аргументима. Прво, тешко је веровати да би Данић било чији текст објавио без имена аутора. Друго, то би се евентуално могло десити једном или два пута, али би на тако нешто, стварни аутор несумњиво одмах реаговао.

Па зашто онда Данић није потписивао те прилоге, ако их је, како верујемо, написао? Постоје два могућа објашњења: Прво, Данић је, по сведочењу његових познаника и савременика, био изузетно скроман човек. Он није ни имао потребе да прави огроман списак својих публикација, па их није ни писао због себе, већ *„за добро народа и државе“*, дакле, пре за друге него ради себе. Други, вероватно важнији разлог, могао би бити што је тих прилога у оба часописа било јако много, па је Данић могао претпоставити да би, читаоци или сарадници, могли помислити да он *„злоупотребљава“* позицију уредника часописа ради штампања много прилога ради сопствене промоције, што је било потпуно страно његовом карактеру, а сасвим сигурно, свака помисао на тако нешто била би му јако непријатна.

Постоји још један разлог зашто је тешко, ако не и немогуће да се направи потпун списак Данићевих публикација. Наиме, Данић није објављивао само у часописима које је уређивао, већ и у другим часописима који су излазили у то доба, а којих је било много. Попис свих тих пу-

Сл. 13. Још нека дела и преводи др Јована Данића

бликација захтевао би вишегодишњи даноноћни рад, и вероватно би опет био непотпун. За такав напор, аутор овог прилога није имао ни снаге ни времена. Зато смо настојали да дамо списак његових најважнијих публикација и да тај списак буде што потпунији, али смо свесни да није потпун. Ипак, надамо се да ће приложени списак 227 публикација које смо пописали, међу којима и неколико књига и превода (сл. 13.) омогућити читаоцу да добије доста јасну представу о Данићевим доприносима српској медицинској струци и науци.

Из пописа који следи види се да је Данић писао стручне и научне текстове из медицине, посебно из психијатрије, да је преводио дела страних аутора, понекад прерађујући и прилагођавајући их приликама у Србији, затим дела из области здравственог просветитељства и друштвених делатности, разне Извештаје итд. Поред тога он је писао и врло лепе и занимљиве путописе.

ШТА СУ ПОЗНАТИ СРПСКИ ЛЕКАРИ КАЗАЛИ О ДР ЈОВАНУ ДАНИЋУ

Не осећајући се способним да у једном кратком пасусу наведемо несумњиво изврсне карактерне особине и вредности др Јована Данића, определи смо да цитирамо изводе из оног што су о њему казали његови истакнути савременици, који су га веома добро познавали.

Др Букић Пијаде је о др Јовану Данићу написао: „Живот и рад Д-р Јована Данића је у тесној вези са историјом нашег санитета, са развиконом наше медицине и са целокупним нашим културним развићем последњих деценија. Јер Д-р Јован Данић није био само стручњак, са оштрим и обухватним погледом за све услове научног прогреса, већ је био и један необично разрађен ум, једна широка интелигенција, и једна културна личност првога ранга“. Пијаде даље каже и да смо његовом смрћу „изгубили једнога од најбољих“, да се „угасио драгоцен, племенит, и свагда ведар живот, честитог старине“, да је био „са еминентним личним особинама високо културна човека, отменог господина, духовитог козера и верног друга, који је умео да придобије и да до своје смрти задржи неподељене симпатије и својих колега и целе своје средине“ и да се „ретко дешава да се са стручним знањем удружи и тако отмен карактер, као што је био случај код Д-р Данића, чије ће име у историји српске медицине остати записано најсјајнијим словима“.

Професор др Ђорђе Јоанновић је рекао да је др Јован Данић „био једна од највећих пропулзивних снага наше домовине“, чије ће име „са захвалношћу спомињати и познија поколења лекарска“, да је био један од најбољих „познаваоца нашег народа“, са којим је делио „његове радости и невоље“ и да је зато „у толикој мери постављан на она места где се тражи та ретка особина“.

Др Владан Ђорђевић каже да је Данић врло „ревностно помагао сва његова напрезања за реформу санитетске струке у Србији“, да је „одржао у животу лист „Народно здравље“ и да у немогућности да лично присуствује комеморацији, „моли председника СЛД, да буде тумач његове захвалности за одлуку да се нарочитом седницом, поклони сени др Јова-

на Данића, чиме показује да друштво које уме да цени своје вредне и савесне раднике, заслужује што их је имало“.

Др Милутин Ивковић истиче да је Данић био „човек који је собом представљао читав један период, читаву једну епоху стварања и развијања наше лекарске науке, наше лекарске струке, наше медицинске мисли у првом развоју њеном“, да је „у себи персонифицирао све лекарске научне и сталешке институције, које су за нас биле до скора и наша школа и наша наука и наша пракса и наш живот“, да је „увек марљиво, савесно, скромно, без вике, али са једном преданошћу и консеквентном истрајношћу, пред којом се мора са поштовањем застати, јер та преданост, та савесност и та истрајност, удружени са урођеном скромношћу су и учиниле, да др Данић не остане само обичан вредан и савестан јавни радник, већ и велики човек, човек за углед, човек за пример“ и да „његова богато природом обдарена интелигенција, уз јако основно образовање, уз солидну стручну спрему, уз велику начитаност стране литературе, уз одлично познавање страних језика, уз ретку вредноћу, чинили су др Данића човеком, који се у свакој „прилици могао снаћи“, кога „ништа није могло збунити, ништа изненадити“, те да није „никакво чудо, што је човек овако богатих особина морао увек ићи напред, а често и испред других“ и да је „у нашој струци, у нашем сталежу, био несумњиво једна од најјачих и најмаркантнијих фигура интелекта и индивидуалности и као лекар и као човек, а његова ретка скромност и у јавном и у приватном животу несумњиво су га учинили и једним од најсимпатичнијих“, и да су највеће његове особине биле „чистота, апсолутна пуританска чистота душе, коју су допуњавале скромност и некористољубивост“, те да су „успеси које је постигао у борби противу алкохола, на подизању и поучавању младежи, коју је он свом својом чистом и добром душом волео, и да су успеси, које је он на свим тим пољима, у свим тим радовима постигао, само последица оних великих његових особина“. Он је веровао да је Данић „по своме рођењу добио све оне карактерне интелектуалне и душевне особине, које је доцније васпитањем и радом развио до максимума и које су га одвајале од других и издизале изнад многих“, да је „рођењем добио изглед типичног представника Старога Београда“, да је био „одмерен, тих, достојанствен, са извесном господственошћу и гордошћу у покретима и опхођењу, али љубазан и предусретљив према свима и једнак према свакоме“, па да, ако се „на кога са пуним правом може применити онај цитат из Светог писма: „у добру се не понеси, а у злу се не понизи“ то се несумњиво може применити на њега, да је „умео да сакрије бол и горчину, којих је доста у животу имао, али је умео да не претерује у радости и одушевљењу“, да је био „оптимиста по природи, али да је ипак био

скептик у суђењима и у погледима на друштво и живот“, те да је као „психијатар по специјалности, и морао бити психолог и скептик у животу“, да је добио „основе свога васпитања у патријархалном, традиционалном, конзервативном патриотском духу“, да је „као такав растао и такав остао до последњих дана свога живота, леп патријархалан тип старе српске честитости, дубок у својим традицијама, непоколебљив у својој љубави према својој земљи и своме народу, из кога је поникао“ тако да „ништа, па чак ни Швајцарска, у којој је најдуже своју прву младост и ђаковање провео, ни њен социјализам, ни ондашњи у Швајцарској руски нихилизам Бакуњина и Плеханова нису га могли поколебати у тој основној вери његове чисте и дубоке душе, у његовом дубоко укорењеном веровању у велики смисао традиционалног осећаја љубави према својој земљи, својој отаџбини и своме народу, у коме је он живео и деловао, и коме је сву своју љубав, снагу и енергију доцније дао“, али да се „из Швајцарске вратио као представник новог, либералног правца конзерватизма“ и за то га „од првих дана његовог политичког живота и уверења видимо у редовима ондашње опозиције, у редовима старе Напредне странке, чијим је начелима и принципима остао веран до своје смрти“.

Др Милош Ћ. Поповић је рекао да је „др Данић био најизразитији представник наших јавних радника“ који је „створио један идеални пример како се служи своме народу и једној идеји“.

Др Душан Стојимировић је за Данића рекао да „ако се за кога има рећи само добро то је он на првом месту“, па да „смело тврди да међу нама живим његовим савременицима нема ни једног који му се за нешто обраћао а да од њега није искрено, поштено, братски и колегијално био или саветован или помогнут“, затим да је био „оштар критичар, али поштен судија у нашим сталешким питањима и научним дискусијама“, да је „у грађанству поштован од свију“ и да се „његово име ценило“, да је „у службеним односима увек био коректан а као старешина био је увек беспрекоран“.

Др Лаза Станојевић је за др Јована Данића казао да је „као лекар био веома савестан, као дугогодишњи директор београдске Душевне болнице изванредно тачан, марљив, по потреби строг али увек праведан, према млађима увек доброћудан, према претпостављеним службеним органима увек достојанствен, отворен, слободан, али ни пред ким није никада пузио“, да над „свим врлинама др Данића стоје као сјај необична висина његовог морала и етике, као компоненти алтруистичког осећаја, стална топлота, којом се загријао свако ко је дошао у контакт са њим, тако ретке врлине у данашње болесно доба корупције и неограниченог егоизма“.

БИБЛИОГРАФИЈА РАДОВА ЈОВАНА ДАНИЋА

1875

1. *Ueber die Praecordialangst bei Geisteskranken: inaugural dissertation der medicinischen Facultät zu Würzburg vorgelegt von Dr. med. Jowan Danitsch aus Belgrad (in Serbien).* Würzburg: Druck der Thein'schen Druckerei (Stürtz), 1874:38 str. 8°.

1879

2. *Боловање и умирање Српске Стајаће Војске у јануару и фебруару 1879. године.* Српски архив за целокупно лекарство, одељак први, књига трећа, 1879: 172–179.
3. *О душевном болу, психиатрична штудија.* Српски архив за целокупно лекарство. Одељак први. Књига четврта, 1879: 19–45.
4. *Боловање и умирање Српске Стајаће Војске у марту и априлу 1879. године.* Српски архив за целокупно лекарство. Одељак први. Књига четврта, 1879: 74–81.
5. *Промене у испитима на Медицинском факултету у учењу анатомије у Паризу.* Из *Gazette des hopitaux*, превео др Јован Данић. *Српски архив за целокупно лекарство*, одељак први, књига пета, 1879: 133–137.

1880

6. *Систем хигијене.* Свеска прва. Морална хигијена, од д-ра Едуарда Рајха. Превео д-р Јован Данић. Српски архив за целокупно лекарство. Одељак други. Књига седма. Београд. Српска Државна штампарија, 1880; 8°, 355–ХП.

1881

7. *Систем хигијене.* Свеска друга. Социјална хигијена, од д-ра Едуарда Рајха. Превео д-р Јован Данић. Српски архив за целокупно лекарство. Одељак други. Књига десета. Београд. Српска Државна штампарија. 1881; 8°, 283.
8. *Преглед бројних стања болесника у Болници за душевне болести за првих 20 година њеног постанка од 1861–1881. године / од Др. Јов. Данића // Народно здравље, год. 1, број 26 (23. новембра 1881) стр. 334–335.*
9. *Здравље у Србији године 1880 : други годишњи извештај о целокупном стању здравља народа и његове домаће стоке, који је санитарско одељење министарства унутрашњих дела поднело Г. Министру / Др. Јован Д. Данић // Народно здравље [извештај штампан у наставцима]: год. 1, број 25 (16. новембар 1881) стр. 313–314; год. 1, број 26 (23. новембар 1881) стр. 329–332; год. 1, број 27 (30. новембар 1881) стр. 345–348; год. 1, број 28 (7. децембар 1881) стр. 353–356; год. 1, број 29 (14. децембар 1881) стр. 362–367; год. 1, број 30 (21. децембар 1881) стр. 377–379; год. 1, број 31 (28. децембар 1881) стр. 386–388; год. 1, број 32 (4. јануар 1882) стр. 393–396; год. 1, број 33 (11. јануар 1882) стр. 412–418; год. 1, број 34 (18. јануар 1882) стр. 428–433; год. 1, број 35 (25. јануар 1882) стр. 445–449; год. 1, број 36 (1. фебруар 1882) стр. 459–462; год. 1, број 37 (8. фебруар 1882) стр. 467–468; год. 1, број 38 (15. фебруар 1882) стр. 475–477; год. 1, број 39 (22. фебруар 1882) стр. 482–484; год. 1, број 40 (1. март 1882) стр. 491–493.*

1882

10. *Систем хигијене*. Свеска трећа. Дијетална хигијена, од д-ра Едуарда Рајха. Пре-
вео д-р Јован Данић. *Српски архив за целокујно лекарство*. Одељак други.
Књига десета. Београд. Српска Државна штампарија, 1882, 8^о, VII-420.
11. Умирање у Енглеској у Уелсу године 1881. / Др. Јов. Д. Данић // *Народно здравље*,
год. 1, бр. 46 (26. април 1882) стр. 560.
12. Санитетска реформа у Србији : према оценама немачких, мађарских, пољских,
чешких, француских, талијанских, шведских и холандских стручњака / прику-
пио и превео Др. Ј. Д. Данић // *Народно здравље* [излазило у наставцима]: год.
2, број 10 (9. август 1882) стр. 79–80; год. 2, број 11 (16. август 1882) стр. 87–88;
год. 2, број 12 (23. август 1882) стр. 95–96; год. 2, број 13 (30. август 1882) стр.
103–104; год. 2, број 14 (6. септембар 1882) стр. 111–112; год. 2, број 15 (13. сеп-
тембар 1882) стр. 119–120; год. 2, број 16 (20. септембар 1882) стр. 131–132; год.
2, број 17 (27. септембар 1882) стр. 139–140; год. 2, број 18 (4. октобар 1882) стр.
153–156; год. 2, број 19 (11. октобар 1882) стр. 171–172.
13. Здравље у Србији у години 1881 : ово је треће годишње извешће поднесено Г.
Министру Унутрашњих Дела о целокупном стању здравља у држави / саставио
га је на основу годишњих извешћа окружних физикуса хонорарни секретар
санит. одељења Др. Ј. Данић // *Народно здравље*, [извештај штампан у наста-
вцима]: год. 2, број 10 (9. август 1882) стр. 75–76; год. 2, број 11 (16. август 1882)
стр. 82–84; год. 2, број 12 (23. август 1882) стр. 90–91; год. 2, број 13 (30. август
1882) стр. 99–100; год. 2, број 14 (6. септембар 1882) стр. 107–108; год. 2, број 15
(13. септембар 1882) стр. 114–116; год. 2, број 16 (20. септембар 1882) стр. 123–
129; год. 2, број 17 (27. септембар 1882) стр. 136; год. 2, број 18 (4. октобар 1882)
стр. 146–148; год. 2, број 19 (11. октобар 1882) стр. 161–165; год. 2, број 21 (25.
октобар 1882) стр. 184–185; год. 2, број 23 (8. новембар 1882) стр. 203–205; год.
2, број 24 (15. новембар 1882) стр. 219–220; год. 2, број 25 (22. новембар 1882)
стр. 227–229; год. 2, број 26 (29. новембар 1882) стр. 236–238; год. 2, број 28 (13.
децембар 1882) стр. 251–253; год. 2, број 29 (20. децембар 1882) стр. 260–261;
год. 2, број 30 (28. децембар 1882) стр. 268; год. 2, број 31 (4. јануар 1883) стр.
273–274; год. 2, број 32 (11. јануар 1883) стр. 283–284.
14. *Хигијена главе / др. Павле Мантегаца (превод с талијанског)*. Народно здравље,
за год. 1882, год. 2. на стр. 248.
15. Колера у Западној Африци. / Др. Јов. Д. Данић // *Народно здравље*. год. 1, бр. 46
(26. април 1882) стр. 560.
16. Принудно калемљење у Швајцарској. / Др. Јов. Д. Данић // *Народно здравље*.
год. 1, бр. 46 (26. април 1882) стр. 560.
17. Домаћа средства против вратобоља / од Дра Јована Данића // *Народно здравље*.
[штампано у два наставка]: год. 2, бр. 1 (7. јун 1882) стр. 5–7; год. 2, бр. 2 (14. јун
1882) стр. 12–14.
18. Нова калдрма / Др. Јов. Д. Данић // *Народно здравље*, год. 1, бр. 33 (22. фебруар
1882) стр. 486–487.
19. Шкодљивост пушења дувана / Др. Јов. Д. Данић // *Народно здравље*, год. 1, бр.
43 (22. март 1882) стр. 515–516.

1883

20. Једна шетња кроз лудницу / од Дра Јована Данића // *Народно здравље*. [штампано у наставцима]: год. 2, бр. 40 (8. март 1883) стр. 360–362; год. 2, бр. 41 (15. март 1883) стр. 371–374; год. 2, бр. 42 (22. март 1883) стр. 381–383; год. 2, бр. 43 (29. март 1883) стр. 395–397. Објављено и као засебно издање: Једна шетња кроз лудницу: јавно предавање Др Јована Данића, држано у Грађанској касини 24. фебруара 1883. год. Београд: Краљевско-српска државна штампарија, 1883, 30 стр. 19 см.
21. Хоће ли доћи колера у Европу? : (по д-ру Клаузу) / Др. Данић // *Народно здравље*, год. 3, бр. 7 (20. јул 1883) стр. 52–54.
22. Колера у Мисиру : (по немачком) / Др. Данић // *Народно здравље*, год. 3, бр. 21 (26. октобар 1883) стр. 171–172.
23. Чување вида код ђака / Др. Данић // *Народно здравље*, год. 3, бр. 22 (2. новембар 1883) стр. 180.
24. Лечење јектике са арсеном / Др. Данић // *Народно здравље*, год. 3, бр. 29 (21. децембар 1883) стр. 236.
25. ----- и Томијук Е. Четврти међународни конгрес ветеринарске медицине који је држан у Бриселу 1883. год. / Др. Ј. Д. Данић и Е. Томијук [изасланици краљевске српске владе на том конгресу] // *Народно здравље*. [у наставцима]: год. 3, бр. 23 (9. новембар 1883) стр. 182–183; год. 3, бр. 24 (16. новембар 1883) стр. 190–191; год. 3, бр. 25 (23. новембар 1883) стр. 197–199; год. 3, бр. 26 (30. новембар 1883) стр. 206–207; год. 3, бр. 27 (7. децембар 1883) стр. 214–216; год. 3, бр. 28 (14. децембар 1883) стр. 222–223; год. 3, бр. 29 (21. децембар 1883) стр. 231–233;
26. Здравље у Србији у години 1882 : четврто годишње извешће / Др. Ј. Д. Данић // *Народно здравље*. [извештај штампан у наставцима]: год. 3, бр. 28 (14. децембар 1883) стр. 223–224; год. 3, бр. 30 (29. децембар 1883) стр. 238–234; год. 3, бр. 31 (5. јануар 1884) стр. 247–248; год. 3, бр. 32 (12. јануар 1884) стр. 256–257; год. 3, бр. 33 (19. јануар 1884) стр. 262–263; год. 3, бр. 34 (26. јануар 1884) стр. 270; год. 3, бр. 35 (4. фебруар 1884) стр. 278–279;

1884

27. Нешто из хигијене љубави. Једно предавање, држано у Грађанској касини 15. децембра 1883. год. Оштампано из Видела. У Београду. Штампарија Напредне странке, 1884; 16⁰/40 стр.
28. Предохрана од колере : извешћа д-ра Пруа / превео Др. Јован Данић // *Народно здравље*, год. 4, бр. 7 (19. јул 1884) стр. 52–56.
29. Предохрана и ограничавање дифтерије / од Др. Данића // *Народно здравље*, год. 3, бр. 46 (24. април 1884) стр. 368–369, [наставак штампан у]: год. 3, бр. 47 (3. мај 1884) стр. 378–380.

1885

30. Добро млеко; Нездрава клима на панамском каналу / превео Др. Ј. Данић // *Народно здравље*, год. 4, бр. 38 (7. март 1885) стр. 304.

31. Промене у брашну кад дуго стоји (с немачког) / од Др. Данића // *Народно здравље*, год. 4, бр. 36 (15. фебруар 1885) стр. 285–287.
32. О самоубиству: јавно предавање / Др. Јована Данића // *Народно здравље*. [шtamпано у наставцима]: год. 4, бр. 33 (22. јануар 1885) стр. 260–264; год. 4, бр. 34 (29. јануар 1885) стр. 268–271; год. 4, бр. 35 (5. фебруар 1885) стр. 275–278.
33. Бацила јектике и посматрања на болесничком кревету од проф. Лајдена у Берлину / превео Др. Данић // *Народно здравље*. [шtamпано у два наставка]: год. 4, бр. 38 (7. март 1885) стр. 301–302; год. 4, бр. 40 (27. март 1885) стр. 317–319.
34. Један дан у Мадери : једна глава из хигијене љубави од д-ра П. Мантегаце / превео Др. Јован Данић // *Народно здравље*. [шtamпано у наставцима]: год. 4, бр. 41 (7. април 1885) стр. 322–328; год. 4, бр. 42 (22. април 1885) стр. 333–336; год. 4, бр. 43 (1. мај 1885) стр. 342–344; год. 5, бр. 3 (јун 1885) стр. 23–25; год. 5, бр. 4 (јун 1885) стр. 30–32; год. 5, бр. 5 (8. јул 1885) стр. 35–38; год. 5, бр. 6 (јул 1885) стр. 47–49; год. 5, бр. 7 (27. јул 1885) стр. 53–56; год. 5, бр. 8 (3. август 1885) стр. 63–64; год. 5, бр. 9 (август 1885) стр. 71–73; год. 5, бр. 10 (август 1885) стр. 85–87; год. 5, бр. 11 (септембар 1885) стр. 94–95. Одштампано и као засебно издање: Београд, 1886, 8°, 197.

1887

35. Случај анурије услед хипертрофије простате. *Српски архив за целокуино лекарство, Одељак први. Књига девети*, 1887; стр. 18.
36. Случај меланхолије хранен per rectum. *Српски архив за целокуино лекарство, одељак први, књига девета*, 1887; стр. 21.
37. Случај пенетрирајуће ране грудног коша испод леве сисе између IV и V ребра са поткожним емфиземом и плевритисом. Оздрављење. *Српски архив за целокуино лекарство*. Одељак први. Књига девета, 1887; стр. 18.

1890

38. Павле Мантегаца. *Јавор*: лист за забаву и науку; уређују др. Илија Огњановић и Јован Грчић. – год. 17, број 10, стр 159–160.

1892

39. Ђеније и лудило: јавно предавање Јована Данића. Издање накладне књижаре Косте А. Симића. Народна штампарија Љуб. Ј. Бојовића, Београд, 1892, 32 стр.

1895

40. ----- и Цвијетић М. Душевне болести у Србији. Санитетска болница за душевне болести за првих тридесет година (1861–1890). Београд, Државна штампарија Краљевине Србије, 1895, 8°, 99, са три графичке таблице и једним нацртом болнице.
41. Приказ од д-ра Вој. М. Суботића о Извештају Данића Ј. и Цвијетић М. Душевне болести у Србији. Санитетска болница за душевне болести за првих тридесет година (1861–1890). *Српски архив за целокуино лекарство*, 1895; св. 15 и 16:

515–517, и одговор д-ра М. В. Васића. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1895; св. 17 и 18: 595–596.

42. ----- и Цвијетић М. Писмо уреднику. (О извештају д-ра Васића). *Народно здравље*, 1895; св. 19 и 20: 702–703.

1896

43. Школа за бабице. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1896; св. 2: 465–467.
44. Нервозни век, од Павла Ментегаце. Превео др Јован Данић. *Народно здравље*, **1896**; св. 5: 129–133, 158, св. 6: 158–163, св. 7: 190–193, св. 8: 215–218, св. 9: 230–246, св. 10: 255–260, св. 11: 280–286, св. 12: 310–311, и **1897**; св. 1: 10–15, св. 2: 33–38, св. 3: 55–56 и св. 4: 76–82.
45. Извештај Болнице за душевне болести за месеце: јануар, фебруар, март и април 1896. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1896; св. 5: 229.
46. Приказ чланка: Смртност код лекара. (The mortality of the medical men. Brit. Med. J. Nov, 1895, p. 1181. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1896; св. 5: 293.
47. Д-р Милан Јовановић. Надгробна реч. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1896; св. 5: 307–309.
48. Извештај Болнице за душевне болести за месеце од почетка маја до конца децембра 1896. *Српски архив за целокуйно лекарство*, **1896**; св. 6: 348, св. 7: 398, св. 8: 452, св. 9: 500, св. 10: 547, св. 11: 597, св. 12: 657, и **1897**; св. 1: 36.
49. Приказ чланка: Два случаја тровања глицерином. Antichievich. Archiv für Kinderheilkunde, sv. 20, str. 91, 1896. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1896; св. 9: 482–482.
50. Приказ чланка: О интоксикацији урина код младих војника. Choux. Archives générales de médecine. Janv. et Fevr. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1896; св. 9: 484–485.
51. Приказ чланка: О трауматичном настанку унутрашњих болести. D-r Richard Stern, Über traumatische Entstehung innerer krankheiten. Klinische Studien mit Burucksichtigung der Unfall-Begztachtung. 1. Hefi, Jena, 1896. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1896; св. 10: 530–531.
52. Д-р Л. Сондерегер. *Народно здравље*, 1896; св. 6: 174–175.
- 53.

1897

54. Извештај Болнице за душевне болести. Месечни извештаји за 1897. годину. *Српски архив за целокуйно лекарство*, **1897**; св. 2, стр. 83, св. 3: 138, св. 4: 198, св. 5: 269, св. 6: 309, св. 7: 365, св. 8: 417, св. 9: 480, св. 10: 518, св. 11: 577, св. 13: 623; **1898**; св. 1: 25.
55. Вештина дугог живота од Монтегаце. *Народно здравље*, 1897; св. 5: 99–106. св. 6: 125–130, св. 7: 155–160, св. 8: 181–184, св. 9: 198–204, св. 10: 255–231, св. 11: 253–258 и св. 12: 271–274.
56. Суманути савети. *Народно здравље*, 1897; св. 6: 142–144.
57. Поводом заразних болести. *Народно здравље*, 1897; св. 12: 281–282.
58. Приказ књиге проф. Ј. Стојковића „Физичко васпитање и његова реформа“. *Народно здравље*, 1897; св. 12: 283.

1898

59. Михел Е. и ----- Правилник за вршење судских секција и за издавање лекарских уверења. Са једним прилогом о издавању лекарских сведоцаба за душевно болесне. (Ово је дело прегледао и усвојио Главни санитарски савет). Београд, Државна штампарија Краљевине Србије, 1898, 8°, 78. Прештампано из Српског архива за целокупно лекарство, 1898; св. 9: 425–442, св. 10: 489–490, св. 10: 491–520. (Правилник за секције написао Е. Михел, просектор Опште државне болнице, а формулар сведоце за душевно болесне д-р Ј. Данић, управник Болнице за душевне болести). Министарство унутрашњих дела, Санитетско одељење.
60. Месечни извештаји Болнице за душевне болести за 1897. годину. *Српски архив за целокујно лекарство*, 1898; св. 2: 87, св. 3: 129, св. 4: 186, св. 5: 232, св. 6: 270–271, св. 7: 320, св. 8: 368–369, св. 9: 412, св. 10: 481, св. 11: 548, св. 12: 607; и 1899; св. 1: 20–21.
61. Годишњи извештај Болнице за душевне болести за 1898. годину. *Српски архив за целокујно лекарство*, 1898; св. 3: 127.
62. Трећа година народног здравља. *Народно здравље*, 1898; св. 1: 1–2.
63. Смејање. *Народно здравље*, 1898; св. 2: 34–36.
64. Шта каже немачки министар о лекарима психијатрима? *Српски архив за целокујно лекарство*, 1898; св. 8: 374–375.
65. Најподеснија храна за човека. *Народно здравље*, 1898; св. 11: 253–255.
66. Данић Ј. Читајте. Како се храни наш народ, од д-ра М. Јовановића-Батуга. *Народно здравље*, 1898; св. 18: 191–192.

1899

67. Увод у судску психопатологију. *Српски архив за целокујно лекарство*, 1899; св. 2: 49–51.
68. Данић Ј. Приказ чланка: Паралитично умно поремећење услед трауме. Meschede. *Allg Zeitschrift fur Psychiatrie*. Bd. 55, Св. 5. *Српски архив за целокупно лекарство*, 1899; св. 8: 403.
69. Месечни извештаји Болнице за душевне болести за 1899. годину. *Српски архив за целокујно лекарство*, 1899; св. 2: 75, св. 3: 128, св. 4: 166–167, св. 5: 241, св. 6: 303, св. 7: 360–362, св. 8: 430, св. 9: 461–462, св. 10: 508–509, св. 11: 562–563, св. 12: 619, 1900; св. 1: 28–29.
70. Приказ чланка: Лечење Tabes-a са етиолошке тачке гледишта. Arthur Sarbó. *Centralblatt für Nervenheilkunde und Psychiatrie*, 99, 110. *Српски архив за целокујно лекарство*, 1899; св. 4: 152–153.
71. Годишњи извештај Болнице за душевне болести за 1898. годину. *Српски архив за целокујно лекарство*, 1899; св. 4: 165–166.
72. Међународна конференција за профилаксу сифилиса и венеричних болести – држана у Бриселу од 4. до 8. септембра (по нов.) 1899. год. *Српски архив за целокујно лекарство*, 1899; св. 11: 546–558.
73. Д-р Светислав Радовановић, лекар Среза врачарског, + 9. јуна 1899. Некролог. *Српски архив за целокујно лекарство*, 1899; св. 6: 311–312.

74. Јаја као храна. *Народно здравље*, 1899; св. 7: 149–152.
75. Д-р Лаза Димитријевић, смедеревски физикус, + 29. јуна 1899, Некролог. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1899; св. 7: 368–369.
76. Сунчање. *Народно здравље*, 1899; св. 9: 204.
77. D-r Ottokar Danzer. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1899; св. 9: 476.

1900

78. Неговање умоболних у Сибиру. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1900, св. 1: 16.
79. Годишњи извештај Болнице за душевне болести за 1899. годину. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1900; св. 2: 87.
80. Месечни извештаји Болнице за душевне болести за 1900. годину. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1900; св. 2: 88, св. 3: 158, св. 4: 209, св. 5: 275, св. 6: 333, св. 7: 392, св. 8: 435, св. 9: 482, св. 10: 522, св. 11: 574, св. 12: 630 и 1901; св. 1: 39.
81. О дезинфекцији код мрасе. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1900 св. 4: 202–203.
82. Лумбална пункција код тешке кореје. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1900, св. 7: 381.
83. Анатомија мозга и психологија (Edinger). Предавање на 25-ом годишњем збору јужнонемачких невролога и психијатара држан у Баденбадену 13. и 14. маја 1900. године. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1900, св. 9: 457–459.
84. Полагање темеља Општој државној болници краљице Драге 15. октобра 1900. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1900; св. 10: 497–501.
85. Ружна шала. *Народно здравље*, 1900; св. 1: 1–3.
86. Вечита младост. *Народно здравље*, 1900; св. 2: 25–29.
87. Јавно милосрђе и добротворна друштва. *Народно здравље*, 1900; св. 3: 49–52.
88. Родитељи и учитељи. *Народно здравље*, 1900; св. 5: 73–100.
89. Лето. *Народно здравље*, 1900; св. 6: 121–125.
90. Болести очију код шкофулозне деце. *Народно здравље*, 1900; св. 7: 155–157.
91. Светлост као лек. *Народно здравље*, 1900; св. 8: 178–181.
92. Вртоглавица. *Народно здравље*, 1900; св. 9: 207–210.
93. Читање лекарских књига. *Народно здравље*, 1900; св. 11: 241–244.
94. Зима. *Народно здравље*, 1900; св. 12: 265–268.

1901

95. Месечни извештај Болнице за душевне болести за месец јануар 1901. године. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1901; св. 2: 91.
96. III конгрес чешких лекара и природњака у Прагу од 12/25. до 16/29. маја 1901. године. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1901; св. 3: 127–132, и св. 6: 283–289.
97. Тромесечни извештај Болнице за душевне болести за месеце: јануар, фебруар и март 1901. године. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1901; св. 4: 190.
98. Тромесечни извештај Болнице за душевне болести за месеце: април, мај, јуни 1901. године. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1901; св. 7: 342–343.

99. Конгрес за испитивање и сузбијање туберкулозе – држан у Лондону од 22. до 27. јула 1901. године. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1901; св. 9: 412–417.
100. Тромесечни извештај Болнице за душевне болести за месеце: јули, август, септембар 1901. године. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1901; св. 11: 505.

1902

101. Пијанство и лудило. Јавно предавање. Београд. Штампарија Д. Димитријевића, Иванбегова улица бр. 1, 1902, 8^о, стр. 16, 24 см. Друштво за сузбијање алкохолних пића, св. 4. Прештампано из *Народној здравља*, 1902; св. 4: 73–79, св. 5: 101–105.
102. Један савет младим и нежењеним људима (по једном предавању од д-ра Кристена) Београд, Штампано у Државној штампарији Краљевине Србије, 1902; Б 8^о, 20. Прештампано из *Народној здравља*, 1902; св. 11: 237–242, и св. 12: 269–281.
103. Тромесечни извештај Болнице за душевне болести за месеце: октобар, новембар, децембар 1901. године. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1902; св. 1: 30.
104. Приказ чланка: Извешће анкете о наркозама. British medical Assotiation Report of the Anaesthetics Comittee. London, 1900. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1902; св. 2: 43–45.
105. Тромесечни извештај Болнице за душевне болести за месеце: јануар, фебруар и март 1902. године. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1902; св. 4: 159.
106. Приказ чланка: О терапијској употреби хероина. Mazotti. Bulletin delle scienze medicale Bologine, Nr. 10, 1901. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1902; св. 5: 181–182.
107. Приказ чланка: Умирање од рака у Енглеској и Велсу. Lancet 15. March, 1902. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1902; св. 5: 182–183.
108. Приказ чланка: Лечење туберкулозе плућа хетолом. Рус. Lékarske rozhledi, sv. IX, Nr. 9. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1902; св. 7: 293.
109. Тромесечни извештај Болнице за душевне болести за месеце: април, мај, јуни 1902. године. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1902; св. 8: 346.
110. Тромесечни извештај Болнице за душевне болести за месеце: јули, август, септембар 1902. године. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1902; св. 10: 432.
111. Приказ чланка: Афазија уремичног порекла. The Lancet. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1902; свеска 10, 524–525.
112. У добри час. (Поводом оснивања Друштва за чување народног здравља). *Народно здравље*, 1902; св. 5: 97–101.
113. Ђачки излети. *Народно здравље*, 1902; св. 6: 121–124.
114. Наша послуга. *Народно здравље*, 1902; св. 8: 165–168.
115. Варалички огласи. *Народно здравље*, 1902; св. 9: 189–192.

1903

116. Приказ чланка: Креозотал против пнеумоније. D-г V. Friedmann. Therapie der Gegenwart. Februar, 1903. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1903; св. 2: 69–70.

117. Приказ чланка: Лондонско медицинско друштво: Дискусија о лечењу епилепсије. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1903; св. 3: 132–135.
118. Das Sanitätswesen in Bosnien und der Herzegovina 1878–1901. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1903; св. 4: 201–204, св. 5: 249–252, св. 8: 386–388, св. 9: 434–436, св. 10: 481–484.
119. Приказ чланка: Живот под шаторима туберкулозних суманутих. *Lancet*, May 2. 1903, p. 1249. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1903; св. 5: 216–218.
120. Приказ чланка: Успеси терапије кретања код *Tabes dorsalis*. *Münchener med. Wochenschrift*, 1903, Nr. 20. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1903; св. 5: 218.
121. Приказ чланка: W. R. Gowers. Epilepsy and other chronic convulsive diseases. II Edition. London, J. A. Churchill, 1902. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1903; св. 8: 535–536.
122. Троглава неман (алкоголизам, сифилис и венеричне болести, јектика). *Народно здравље*, 1903, св. 2: 25–28.
123. Вреде ли поуке о чувању здравља? *Народно здравље*, 1903, св. 7: 167–171.
124. Здраве школе. *Народно здравље*, 1903; св. 7: 187–191.
125. Алкохол и умирање. *Народно здравље*, 1903; св. 8: 193–195.
126. Стара истина за ново доба. *Народно здравље*; 1903, св. 11: 259–263.
127. Умирање деце. *Народно здравље*, 1903, св. 11: 269–271.
128. Мене, текел, уфарзин. *Народно здравље*, 1903; св. 12: 279–283.
129. Опасност од зиме за дечје здравље. *Народно здравље*, 1903; св. 12: 283–289.
130. Алкохол и умирање : [говор на годишњој скупштини] / Др. Јов. Данић // *Трезвеносић* : орган друштва за сузбијање алкохолних пића. Год. 1, бр. 9 (1. септембар 1903) стр. 33–34.

1904

131. Говор на II годишњем збору 8. фебруара 1904. год. председника Друштва за сузбијање алкохолних пића д-ра Јована Данића. Друштво за сузбијање алкохолних пића, св. 6. Штампарија Д. Димитријевића, Београд, 1904. стр. 7; 21 ст.
132. Говор на отварању Првог конгреса српских лекара и природњака, одржаног 5–8. септембра 1904. године. Први конгрес српских лекара и природњака. Књига прва (ур. В. М. Суботић и В. Кујунџић), Београд, 1905; стр. 2–6.
133. Годишњи извештај Болнице за душевне болести за годину 1903. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1904; св. 3: 139.
134. Први конгрес српских лекара и природњака. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1904; св. 5: 321–322.
135. Стогодишњица Првог устанка. *Народно здравље*, 1904; св. 1: 1–2.
136. Границе лекарске моћи. *Народно здравље*, 1904; св. 2: 25–28.
137. Варошке трошарине. *Народно здравље*, 1904; св. 3: 49–51.
138. Дуг живот по д-р Е. Соколу. *Народно здравље*, 1904; св. 5: 101–105.
139. Слава науци. (Поздрав уредника приликом Првог конгреса српских лекара и природњака). *Народно здравље*, 1904; св. 8: 167–169.

1905

140. X међународни конгрес против алкохолизма – од 11. до 16. септембра по новом 1905. год. *Српски архив за целокујно лекарство*, 1905; св. 9: 408–418, св. 10: 468–478.
141. X међународни конгрес против алкохолизма држан у Б. Пешти од 11. до 16. септембра (по нов.) 1905. Извештај поднесен г. Министру унутрашњих дела од д-ра Данића, званичног изасланика на истом конгресу. Београд, штампано у Државној штампарији Краљевине Србије, 1905, 8^о, 23. Прештампано из *Српској архива за целокујно лекарство*, 1905; св. 9: 408–418, ; св. 10: 468–478.
142. Међународни конгрес против алкохолизма држан у Пешти од 11. до 16. септембра (по нов.) 1905. Извештај поднет г. Министру унутрашњих дела. Штампано у Државној штампарији Краљевине Србије, Београд, 1905, 23 стр.
143. Пост. *Народно здравље*; 1905; св. 4: 73–76.
144. Највеће зло (алкохол). *Народно здравље*, 1905; св. 9: 185–188.
145. Писма мојој удагој кћери, од д-ра Либе-а, превео др Јован Данић. *Народно здравље*, 1905, св. 10: 216–223, св. 11: 234–243, св. 11: 261–268, 1906, св. 10: 213–215, св. 12: 262–264, 1907; св. 4: 83–87 и св. 6: 126–130.
146. Нешто што се прећуткује. *Народно здравље*, 1905; св. 11: 231–234.

1906

147. Писма из Сицилије (један одломак из мога дневника из Италије). Штампана Симића и комп. Космајска улица бр. 16. Београд, 1906, 104 стр.
148. Мудрост живота за младеж од д-ра Павла Мантегаце. *Народно здравље*, 1906; св. 2: 25–30, св. 3: 58–69, св. 4: 80–89, св. 5: 106–114, св. 6: 128–139, св. 7: 153–161, св. 8: 174–182, св. 9: 193–206, св. 10: 219–231, св. 11: 245–253, св. 12: 265–281.
149. Герзуии, Домаћи лекар. *Народно здравље*, 1906; св. 3: 49–54.
150. Неразумно становање. *Народно здравље*, 1906; св. 9: 189–193.
151. Мудрост живота: (глава): за младеж од д-ра П. Монтегаце. Превео др Јован Данић. Задужбина И. М. Коларца. Српска државна штампарија, Београд 1906, 252 стр., 19 см.
152. ----- и Добривој Гер. Поповић. *Здрављак, календар за народ за 1906. годину*.

1907

153. Радничке невоље. *Народно здравље*, 1907; св. 2: 25–28.
154. Падавица. *Народно здравље*, 1907; св. 6: 121–126.
155. Публика и лекови. *Народно здравље*, 1907; св. 7: 141–144.
156. Летњи одмор. *Народно здравље*, 1907; св. 7: 144–146.
157. Жутица. *Народно здравље*, 1907; св. 9: 179–182.
158. Здравље пре свега. *Народно здравље*, 1907; св. 10: 195–198.
159. Повраћање у живот обамрлих. *Народно здравље*, 1907; св. 10: 203–206.
160. Када треба почети гојазност лечити. *Народно здравље*, 1907; св. 11: 232–233.
161. Грозница. *Народно здравље*, 1907, св. 12: 235–238.
162. ----- и Добривој Гер. Поповић. *Здрављак, календар за народ за 1907. годину*.

1908

163. -----, Михел Е., Стојановић Љ., Пешић, П. Ђ. IV конгрес чешких лекара и природњака од 6. до 10. јуна (по новом) 1908. *Српски архив за целокујно лекарсџтво*, 1908; св. 3: 140, св. 4: 188, и св. 7: 306–308.
164. Онанија од д-ра Паола Ментегаце. Превод Ј. Данића. *Народно здравље*, 1908; св. 4: 65–72.
165. Колера. *Народно здравље*, 1908; св. 9: 151–157.
166. Запаљење слепог црева. *Народно здравље*, 1908; св. 9: 157–161.
167. Божић. *Народно здравље*, 1908; св. 12: 203–207.
168. ----- и Добривој Гер. Поповић. *Здрављаџ, календар за народ* за 1908. годину.

1909

169. Треба ли војници да пију раџију? *Народно здравље*, 1909; св. 1: 4–7.
170. Двадесети међународни конгрес против алкохолизма. Лондон 1–7. јула, 1909; *Народно здравље*, 1909; св. 8: 177–181.
171. Ђачка самоубиства. *Народно здравље*, 1909; св. 11: 233–238.
172. Нова трошарина. *Народно здравље*, 1909; св. 12: 253–255.
173. Ломброзо С. *Српски архив за целокујно лекарсџтво*, 1909; св. 12: 482.
174. ----- и Добривој Гер. Поповић. *Здрављаџ, календар за народ* за 1909. годину.

1910

175. Ламброзо. Прештампано из *Дела „Доситеј Обрадовић“*. Штампарија Аце М. Станојевића. Београд 1910, 26 стр.; 24 см.
176. Пешачке трке. *Народно здравље*, 1910; св. 5: 97–100.
177. Тровање. *Народно здравље*, 1910; св. 5: 134–138.
178. Малокрвност (по немачком). *Народно здравље*, 1910; св. 6: 121–129.
179. Болести од којих се не умире. *Народно здравље*, 1910; св. 7: 147–149.
180. Проф. др Паоло Монтегаца. *Народно здравље*, 1910; св. 10: 201–204.
181. ----- и Добривој Гер. Поповић. *Здрављаџ, календар за народ* за 1910. годину.

1911

182. Тринаести међународни конгрес против алкохолизма, одржан у Хагу од 24. 8. – 3. 9. 1911. *Народно здравље*, 1911; св. 11: 205–209.
183. ----- и Добривој Гер. Поповић. *Здрављаџ, календар за народ* за 1911. годину.

1912

184. Писма мојој удатој кћери, од д-ра Либе-а, превео Јован Данић. Београд : [б. и.], Нова штампарија Саве Раденковића и брата. Београд, 1912, 8^о, 68, 20 см. Прештампано из *Народної здравља*, **1905**; св. 10: 216–223, св. 11: 234–243, св. 11: 261–268, **1906**; св. 10: 213–215, св. 12: 262–264, **1907**; св. 4: 83–87 и св. 6: 126–130.

185. Алкохолно питање и лекари. Предавање на месечној скупштини „Збора лијечника“ на дан 26. јануара 1912. године у Загребу. *Лијечнички вјесник*, 1912, XXXIV; и *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 2: 31–39.
186. Новије гледиште о хипнози и сугестији. Говор на састанку Српског лекарског друштва 10. децембра 1911. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1912; св. 3: 87–92.
187. Против прљаве књижевности. *Народно здравље*, 1912; св. 6: 101–104.
188. Смеју ли болесни људи да се смеше? *Народно здравље*, 1912, св. 9: 133–137.
189. Заштита одојчади. *Народно здравље*, 1912, св. 10 и 11: 187–189.
190. Зашто плачу мала деца. Превод Ј. Д. од Римера. *Народно здравље*, 1912; св. 12: 204–209.
191. ----- и Добривој Гер. Поповић. *Здрављак, календар за народ за 1912. годину*.

1913

192. Приказ чланка: D-r W. Stekel. Nervöse Angstzustände und ihre Behandlung. Mit einer Vovert von Prof. D-r J- Freud. 2. Aufl. Berlin u. Wien 1912. Urban u. Schwartzberg. P. 442. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 1: 20.
193. Алкохолно питање и лекари. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 2: 31–39.
194. Алкохолно питање и лекари. Државна штампарија Краљевине Србије, Београд, 1913, 11 стр., 25 см.
195. Годишњи извештај Болнице за душевне болести за годину 1912. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 3: 81–82.
196. Приказ чланка: Употреба шећера код болести срца. D-r Stanley Danger. *Lancet* 19, April 1913. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 4: 99–100.
197. Број лекара у Европи. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 4: 117.
198. Приказ чланка: О средствима против кашља и о једном новом препарату кодеина. A. Fränkel. *Münch. Med. Wochenschrift*, Nr. 10, 1913. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 5: 131–132.
199. Приказ чланка: Raunaud-ова болест и сифилис. Крисовски, Гоше, Лустгартен. *British med. Journal*, 8, februar, 1913. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 5: 132–133.
200. Приказ чланка: Код асцитеса услед срчаних и бубрежних болести. Препоручује Н. Strauss. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 5: 146.
201. Приказ чланка: Адалин против пролива. (Philippsohn). Приказ чланка: Код асцитеса услед срчаних и бубрежних болести. Препоручује Н. Strauss, *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 5: 146.
202. Рана операција код апендицитиса. (E. Owen). Приказ чланка: Код асцитеса услед срчаних и бубрежних болести. Препоручује Н. Strauss, *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 5: 146–147.
203. Лечење Синдехамове коре-е са арсеником (Comby). *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 5: 147.
204. К етиологији артериосклерозе (Pisavy). *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 5: 147.

205. Antiluetin (Цунуки). *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 6: 188–189.
206. Лечење колелитијазе са соком од роткве. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 6: 189.
207. Прилог лечењу почетне гангрене (Borchhardt. Centralblatt für Chirurgie). *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 6: 189–190.
208. Дојење деце од болесних матера (Presse Médicale). *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 10: 333.
209. Адамон против климактеричних поремећаја (Oppenheim. Deutsche med. Wochenschrift). *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 10: 333–334.
210. Tenozin. Нова замена за Secale у пракси (Münch. med. Wochenschrift). *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 10: 334.
211. Лечење Ulcus varicosum са простим завојима од ћириша (Wrtheimber. Münch. med. Wochenschrift). *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 10: 334.
212. Лечење алкохоличара. Реферат за XIV интернационални конгрес против алкохолизма, који ће се држати од 22. до 27. септембра по новом 1913. године у Милану. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1913; св. 8: 225–233. Штампано и у издању Државне штампарије Краљевине Србије, 1913; 11 стр., В 8°.
213. Ваздушна водена пара и њезин хигијенски значај. *Народно здравље*, 1913; св. 1: 6–14 и св. 2: 34–37.
214. Рањеници и болесници у рату. *Народно здравље*, 1913; св. 3: 25–27.
215. Капља. *Народно здравље*, 1913; св. 5: 93–95.
216. Крвоток и скречавање крвних жила (артериосклероза). Предавање проф. Штримпла. *Народно здравље*, 1913; св. 6: 117–120.
217. Реч две одвише гојазним особама. *Народно здравље*, 1913; св. 9: 176–180.
218. О утицају духа на тело (проф. Дибоа). *Народно здравље*, 1912; св. 12: 197–201, и 1913; св. 1: 14–19, св. 2: 37–42, св. 3: 62–66, и св. 4: 80–87.
219. ----- и Добривој Гер. Поповић. *Здрављак, календар за народ за 1913. годину*.

1914

220. Приказ чланка: Модерно лечење прогресивне парализе по методи проф. Вагнера. (Dr A. Pilez). La Presse médicale 1914, N° 10. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1914; св. 1: 15–16.
221. Годишњи извештај Болнице за душевне болести за годину 1913. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1914; св. 1: 22–23.
222. Чишћење крви с пролећем. *Народно здравље*, 1914; св. 3: 52–54.
223. Полне заблуде у школи. *Народно здравље*, 1914; св. 4: 63–66.

1919

224. Непокопани гробови. *Српски архив за целокуйно лекарство*, 1919; св. 1: 1–2.

1921

225. Мудрост живота од д-ра П. Монтегаце. Превео Д-р Јован Данић. Друго поправљено издање. Издавачка кућа „Напредак“, Београд, 1921, 219 стр.
226. ----- и Добривој Гер. Поповић. *Здрављак, календар за народ за 1921. годину*.

1922

227. Данић Ј. О преуређењу Архива. *Српски архив за целокупно лекарство*, 1922; св. 8–12: 433.
228. Пијанство и лудило / Јован Данић. 2. издање. Београд: Југословенска велика ложа Ј.О.Г.Т.Н. „Трезвеност“, 1922 (Београд: Заштита), 15 стр., 24 ст. (Библиотека Трезвености; св. 1).

1925

229. Живот и рад Др. Јована Данића. Алкохол и дегенерација: необјављено предавање Др. Јована Данића. – Београд: Занатлијска штампарија, 1925, 22 стр., 19 ст. (Књижица за народ о чувању здравља и трезвености / Фонд др Јована Данића; св. 1).

ЛИТЕРАТУРА

1. *Danići* (Danići). Wikipedia. [https://sh.wikipedia.org/wiki/Dani%C4%87i_\(porodica\)](https://sh.wikipedia.org/wiki/Dani%C4%87i_(porodica)) приступљено 11. 4. 2018.
2. Поповић Ј. Д. *О Цинцарима*. Прометеј, Београд, 1998; стр. 47.
3. Пијаде Б. *Др Јован Данић*. Српски архив за целокупно лекарство, 1924; св. 11: 451–458.
4. Јовановић Ђ. *Говор Председника Српског лекарског друштва којим се ојросио с Д-р Данићем у име свих лекарских корпорација на њојреду*. Српски архив за целокупно лекарство, 1924; св. 12: 490–491.
5. Ђорђевић В. *Ванредни састанак Српског лекарског друштва на дан 4. децембра 1924. године у спомен покојног Д-р. Јована Данића*. Српски архив за целокупно лекарство, 1924; св. 12: 492–493.
6. Ивковић М. *Ванредни састанак Српског лекарског друштва на дан 4. децембра 1924. године у спомен покојног Д-р. Јована Данића*. Српски архив за целокупно лекарство, 1924; св. 12: 493–496.
7. Поповић Ђ. М. *Ванредни састанак Српског лекарског друштва на дан 4. децембра 1924. године у спомен покојног Д-р. Јована Данића*. Српски архив за целокупно лекарство, 1924; св. 12: 497–501.
8. Стојимировић Д. *Ванредни састанак Српског лекарског друштва на дан 4. децембра 1924. године у спомен покојног Д-р. Јована Данића*. Српски архив за целокупно лекарство, 1924; св. 12: 501–504.
9. Ваџић З. *Др Душан Стојимировић – Живот и прикљученија*. *Acta medica semendrica*, 2012; 15: 41–53.
10. Михајловић В. *Ванредни састанак Српског лекарског друштва на дан 4. децембра 1924. године у спомен покојног Д-р. Јована Данића*. Српски архив за целокупно лекарство, 1924; св. 12: 504–506.
11. Карановић С. *Говор на Свечаној седници Српског лекарског друштва од 30. новембра 1907. године, држан поводом Тридесетогодишњице службеног лекарског и књижевног рада др Јована Данића*. Српски архив за целокупно лекарство, 1908; св. 5, стр. 198–202.

12. Јовановић М. Батут. *Говор на Свечаној седници Српског лекарског друштва од 30. новембра 1907. године, држан поводом Тридесетогодишњице службеног лекарског и књижевног рада др Јована Данића*. Српски архив за целокупно лекарство, 1908; св. 5, стр. 201–203.
13. Stanojević V. *Danić, Jovan*. Medicinska enciklopedija, Tom 3 (D-Epif) Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, MCMLIX, str. 8.
14. Stanojević V. *Dr Jovan Danić*. *Ліječнички вјесник, Staleški dio* 46/1924; 330–331.
15. Станојевић В. *Др Јован Данић*. У књизи: „Споменица“. Српско лекарско друштво, Београд, 1972; стр. 174–176.
16. Stanojević V. *Dr Jovan Danić*. Enciklopedija Jugoslavije, Jugoslavenski leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, Zagreb, 1984; Tom 3, str. 380.
17. Stanojević L. *Dr Jovan Danić*. *Staleški glasnik*. Godina: 1924; br. 11: 330–331.
18. Милановић Т. *Данић Јован*. Биографски лексикон. Познати српски лекари, Београд, Торонто, 2005, стр 187.
19. Суботић М. В. *Тридесетогодишњица друштвене службе и књижевног рада д-ра Јована Данића*. Српски архив за целокупно лекарство 1907. Прилог.
20. Н. Н. *Данић, Јован (1854–1924)*. Српска породична енциклопедија. Књига 7. Народна књига и Политика НМ, Београд, 2006: 75.
21. Чоловић Р. *Јубилеј Медицинског факултета у Београду. Оснивање Медицинског факултета*. Српски архив за целокупно лекарство, 2005; 133: 535–542.
22. Суботић М. В. *Судска њсихијаџирија у Кнежевини и Краљевини Срдији. На основу мајтеријала Београдске болнице за душевне болесџи од 26. VIII 1861 до 1. I 1905*. Први конгрес српских лекара и природњака. Књига прва. Београд, 1905: 659–678.
23. Н. Н. *Шта треба нашем санитету*. Други наставак. Србске новине бр. 39. од 2. априла 1859. године.
24. Суботић М. В. *Болница за душевне болесне. Душевне болесџи у Срдији*. Српски архив за целокупно лекарство. 1895; бр. 15 и 16: 515–517.
25. Суботић М. В. *Педесетогодишња историја Српског лекарског друштва 1872 – 22. IV (5. V) – 1922*. Српско лекарско друштво, Београд, 1922; 45–46.
26. Миловановић С. *Први српски њсихијаџири*. Српски архив за целокупно лекарство, 2006; 134:457–465.
27. Јеремић Р. *Библиографија српске здравствене књижевности*, Београд, 1947.
28. Stevanović Z. *Bolnice u Aleksincu za vreme balkanskih i Prvog svetskog rata*. Ekomed, 2018; br. 39, 7(maj–jun): 38–40. I br. 40, 7 (jul–avgust): 38–40.
29. Поповић Ђ. М. *Извештај са скупа за оснивање „Друштва противу пијења алкохолних пића“*. Народно здравље, 1901; св. 10: 231–238.
30. Извод из „*Закона о уређењу саниџетске струке и чувању народног здравља*“ донетог 30. марта 1881. године.
31. Жикић М. *Моја сећања на заслужну породицу Данић*. Гласник Српског историјско-културног друштва „Његош“, 1980; бр. 44, стр. 122–128.
32. Његош П. П. *Горски вијенац*. ЦИД, Подгорица, 1995; стр. 51 (стихови 834–847).
33. Димитријевић Б. Зборник радова конференције „Астрономија код Срба IV“. *Astronomsko društvo „Ruđer Bošković“*, Београд, 2007; 7: 345–355.
34. Лазаревић И. Л. *Мали њоменик*. Планета, Београд, 1937; стр. 82–84.

JOVAN DANIĆ

(1854–1924)

Jovan Danić (1854–1924) completed his primary school and the first year of secondary education in Kragujevac and the remaining five years of secondary education he completed in Belgrade in 1869. He then enrolled at the Law School of the Higher School in Belgrade. In 1870, he enrolled at Medical School, completing 7 semesters where he was taught neuropsychiatry by psychiatrist professor Gudden, who impressed Danić so much that he later decided to study psychiatry. In 1874 attended Medical School in Vitzburg, Germany where he completed medical studies defending his doctoral dissertation *Ueber die Praecordialangst bei Geisteskranken*. Then he spent 8 months at the Paris School of Medicine, mostly at the clinic of the famous professor Charcot. In June 1875, he returned to Switzerland and did a 2-month internship at Kreuzspital hospital in Chur, in Switzerland. He returned to Belgrade in September 1875, successfully passed the state exam and opened his private medical practice. With the First Serbo-Turkish war soon breaking out, was sent to a garrison in Zaječar where he was the head of the field hospital.

In 1885, Jovan Danić was elected an honorary member of the *Royal Medical Academy* in Rome. Sometime later he also became an honorary member of the *Association of Doctors in Croatia, Slavonia and Međumurje*, delivering impressive lectures at their sessions.

He was Serbian representative at several international congresses; the International Veterinary Congress in Brussels in 1883, the International Sanitary Conference on Cholera in Rome in 1885, the International Congress on Alcoholism in Budapest in 1905. In 1907, he represented the Serbian Medical Society at the Congress of Czech Doctors and Naturalists in Prague.

Comander in chief General Chernyayev awarded him a silver medal of bravery. For almost the entire year of 1878, he served as a physician with the 5th battalion near Kuršumlja during which time he translated the 3-volume book *System of Hygiene* by professor Eduard Reich. Towards the end of 1878, he was briefly the Head of the Internal Department of the Military Hospital in Belgrade, but in 1879 he resumed his private practice until November 1st, 1880 when he went back to the military service working as an officer in the Sanitary Department of the Army Ministry. In June 1881, Danić was appointed as a secondary care physician at the Mental Health Hospital as well as an Honorary Secretary of the Civil Sanitary Department, headed by Dr. Vladan Đorđević whom he assisted in the implementation of the adopted sanitary laws and regulations, and the editing of the popular official monthly journal on the subject of hygiene – *Public Health*. When, in 1884, Dr. Vladan Đorđević was elected President of the Belgrade Municipality, Danić took over from him the

complete editing job of the journal in which he published several popular articles aimed at raising health awareness. At the Serbo-Bulgarian War he served as a doctor of the 1st regiment, demonstrating extraordinary dedication. In December 1885 he started working as a secondary care physician at the Mental Health Hospital. From June 12th, 1886 until November 1889 he was appointed director the Hospital. Then he was appointed as a supervisory physician for Ćuprija county until May 8th, 1892 when, he was re-appointed as the consulting physician of the First Unit of the Mental Health Hospital and was re-appointed as its Director on August 22, 1894, heading it until he retired in 1911. During the First World War, Dr. Danić performed a difficult duty of the Director of the Reserve Military Hospital in Aleksinac, where thousands of wounded and sick people were receiving treatment. By the end of 1915, he was taken into Austrian custody and escorted to Belgrade where he served as the Director of the State General Hospita. Being accused of shielding wounded rebellions he was sent to concentration camp in Hungary for several months. After returning to Belgrade, he lived on miserly salaries and loans.

After the war, he worked as the editor of the *Serbian Archives of Medicine*, was involved in curbing alcoholism, helped medical doctors to finally set up their Chamber and became ist first, unanimously elected, president. He lived modestly, he died in the house in which he was born. He was buried on October 27th, in the family grave at the New Cemetery, in the presence of a large number of his colleagues and citizens of Belgrade.

Dr. Jovan Danić worked longest as the secondary care physician and director of the Mental Health Hospital trying to improve treatment of these patients appealing for a new, modern hospital to be built. He regularly submitted *Reports* about the working of the Hospital, printed in the *Serbian Archives of Medicine* and served as a source for analysts studying the treatment of psychiatric illnesses in Serbia at the time. As a member, and later as the President of the Main Sanitary Council, he was involved in the assessment of the mental state of crime perpetrators and thus set the foundations of forensic psychiatry in our country.

He became member of the Serbian Medical Society (SMS) in 1875, and was one of its most esteemed and deserving members, and also the President for 10 years. When the Court of Honour of the Society was founded in 1905, he was elected its President and kept the office for the rest of his life. As a sign of gratitude, on November 30th, 1907 the SMS organized a special gala event to mark the 30 years of medical services and literary activities of Dr. Jovan Danić and issued a special edition of *Doctor's Beacon*. After 10 years in office as SMS President, Danić became its honorary lifetime president. When the Medical Chamber was founded in 1924, Dr. Danić was elected its first President by acclamation.

Dr. Jovan Danić was elected a regular member of the *Main Sanitary Council* in 1882 becoming its President 1896 until his death in 1924.

Between 1896 and 1914, he also edited the publication *Public Health. Doctor's Advice to the People* which was appeared in twelve volumes annually, on 25 pages on average (total of 1.632 pages over 19 years). The journal had eight regular columns. By editing this journal and publishing numerous articles, translations and edited translations from several languages by foreign authors, Danić made remarkable contribution to the development of public health awareness. The journal was one of rare sources which, for years, spread hygiene advice amongst the people. From 1896 until the last but one volume of this journal from the year 1924, Danić also edited the *Serbian Archives of Medicine*, the main journal of the Serbian Medical Society which, in its 12 annual volumes. Since he took over editing of the *Archives*, and until he died in 1924, Danić worked on 24 of its volumes, on 11.768 pages in total. This time consuming job, done successfully over 25 years, was possible because Danić was very well acquainted with the medical profession and science and because he was naturally organized, kind, tactful, friendly, without any personal interests. He and Dr. D. G. Popović jointly published *Health Bulletin. Calendar for the People* between 1903 and 1913, and in 1921, which provided information and advice to the people.

Dr. Jovan Danić was a prominent public figure. As a member of the opposition old Progressive Party, he was elected a council member of the Belgrade Municipality on three occasions. Between 1901 and 1903 he was an MP in the National Assembly. In 1903 and 1904, Danić was Chairman of the Organizing Committee of the *First Congress of Serbian Doctors and Naturalists*, held in Belgrade between 5–8 September, 1904 attended by 433 doctors and naturalists from Serbia and abroad.

As a physician and a social worker, seeing the catastrophic consequences of alcohol abuse on the people and the state, Danić headed a committee founded by the *Society Against the Consumption of Alcoholic Beverages* in which he was unanimously elected its President and where he advocated total abstinence. Danić was well known amongst anti-alcohol activists abroad and was a member of a standing committee which organized international anti-alcohol congresses representing Serbia. In 1912 the antialcoholic movement had about 8.000 members across 80 organizations. In April, 1912 he organised the *First Congress of the Youth Abstinence Organization*. After the First world war, the *Temperance Movement* was restored, spreading amongst young people, and all temperance movements were gathered into the *Yugoslav Temperance Society* which elected Dr. Jovan Danić as its honorary president.

Danić was the recipient of the Medal of Valour for the courage demonstrated in the First Serbo-Turkish War, awards for participation in all

three wars which Serbia had led, the Order of the Cross of Takovo 3rd class, the Order of the White Eagle 5th class, and the Medal of Valour for the courage exhibited in the Balkan Wars. For his outstanding achievements in curbing alcoholism, in 1923 he was awarded the Order of St Sava with ribbon.

His contributions and achievements are numerous. The exact number of his publications is not known. Usually some 200 pieces of various publications are mentioned but complete list of his publications is impossible to compile as he most likely did not sign all of his articles.

As a physician and the director of the Mental Health Hospital in Belgrade, Danić improved the methods of treatment of psychiatric patients to the greatest extent, wrote a number of very valuable pieces on psychiatry and also translated several from foreign languages. As a member and the longest serving President of the Main Sanitary Council, Danić was the best analyst of most psychiatric cases founding forensic psychiatry in Serbia. His editorial work on the *Serbian Archives of Medicine* enabled preservation of almost everything that Serbian doctors achieved professionally between 1896 and 1925. Even if he had not done anything else for our medical profession, such an excellent long-term editorial job on this periodical would have been more than enough to place Dr. Jovan Danić in the exclusive circle of the greatest medical professionals of Serbia. His editorial work on the journals *Public Health* and *Public Health. Doctor's Advice to the People*, greatly boosted public health awareness amongst the people.